

१५८५

व्युत्पत्तिः

दीप्त वलु आना.

The Department of Public Instruction, Bombay.

A MANUAL
OF
GUJARATI ETYMOLOGY.

COMPILED BY
RAO SAHEB MAHIPATRAM R. NILKANTH,
GUJARATI TRANSLATOR, EDUCATIONAL DEPARTMENT.

SECOND EDITION.—6,000 Copies.

Registered under Government of India's Act XXV. of 1867.

Bombay:
GOVERNMENT CENTRAL BOOK DEPÔT.

1882.

(ALL RIGHTS RESERVED.)

Price Three Annas.

BOMBAY:
PRINTED AT THE "INDIAN PRINTING PRESS."

2564

मुंबई इलाकानुं सरकारी केळवणी खातुं.

व्युत्पत्तिप्रकाश.

रचनार

रावसाहेब महीपतराम रूपराम नीलकंठ,

गूजराती ट्रान्स्लेटर, एज्युकेशनल डीपार्टमेंट.

बीजी आवृत्ति—६,००० प्रत.

हिंदसरकारना सने १८६७ ना २५ मा आकटप्रमाणे आ पुस्तक नोभाळ्युंछे.

मुंबई :

सरकारी मध्य बुक डीपो.

सने १८८२.

(आ पुस्तकसंवंधी सर्वे हक सरकारे स्वाधीन राखेलाछे.)

क्रीमत त्रण आना.

मुंबईमां:
इंडियन प्रिन्टिंग छापखानामां छाप्युंछे.

७५५५

प्रस्तावना.

केळवणी खाताना सर्वोपरी अधिकारीनी आज्ञाथी आ ग्रंथ जोड्योछे. निशाळोमां बहुधा खप लागे एवा, संस्कृतपरथी बनेला अपभ्रंश, गूजराती शब्दोनी तथा गूजराती भाषामां वपराता साधारण फारसी, अरबी, अने तेओपरथी थयेला शब्दोनी व्युत्पत्ति जणाववानो प्रयत्न आ ग्रंथमां कर्योछे. ए करवामां नीचे लखेलां पुस्तकोनी सहाय लीधीछे:—

विज्जनकृत संस्कृत—इंग्रजी कोष.

मोनियर विलियम्सकृत संस्कृत—इंग्रजी कोष.

” ” इंग्रजी—संस्कृत कोष.

गोन्दस्तकरकृत संस्कृत—इंग्रजी कोष.

वाचस्पत्यं.

मोल्सवर्थकृत मराठी—इंग्रजी कोष.

बीम्सकृत सान्वय (कम्पारेटिव) व्याकरण.

नर्मकोष.

प्रभाकरकृत अपभ्रष्टशब्दप्रकाश.

नवलरामकृत व्युत्पत्तिपाठ.

टेलर अने ब्रजलालकृत संस्कृत धातुकोष.

ब्रजलालकृत उत्सर्गमाला.

छोटालालकृत गूजराती शब्दमूळ दर्शक कोष.

फार्ब्सकृत हिंदुस्थानी—इंग्रजी कोष.

शेक्सपीयरकृत ” ” ”

कन्झुल्लुगात अरबी—फारसी कोष.

मुन्तख बुलुगात अरबी—फारसी कोष.

लुगाते सुरूरी अरबी—हिंदुस्थानी कोष.

शुद्ध संस्कृत शब्दो गूजरातीमां एटला बधा वपरायछे के तेओने दाखल करतां ग्रंथ बहु मोटो थई जाय, ए माटे तेओने उमेर्या नथी.

પુસ્તક શબ્દોની વ્યુત્પત્તિ જડતી નથી માટે તેજ શબ્દો પણ આ પુસ્તકમાં લીધા નથી.

આ પુસ્તકમાં અટકલ ઉપર આધાર રાખ્યો નથી. જેમ બને તેમ કલ્પિત વ્યુત્પત્તિને વેગલી રાખવાને બહુ તજવીજ કરવામાં આવી છે. એ કામ મારા એકલાથી યથાયોગ્ય બની શકે નહિ એવું મારી મૂજરાત ગ્રેનિંગ કાલેજના નીચે લખેલા શિક્ષકોની જોડે અને ટ્રાન્સલેટરની ઓફીસના કામદારોની સાથે વિચાર અને ચર્ચા કરી ગ્રંથ તૈયાર કર્યો છે.

રા० રતનલાલ ટ્રંબકલાલ.

રા० હરીલાલ નારણજી.

રા० મુકુંદરામ નિત્યારામ, બી. એ.

રા० પરમુલાલ ઉત્તમરામ.

મુનશી અબદુલ્લા.

રા० બલ્લવંતરામ મહાદેવરામ.

શાસ્ત્રી સુખેશ્વર બાપુજી.

રા० માણેકલાલ આશારામ.

પ્રથમ સ્વરૂપે બનાવી તેમાંના દરેક પાઠવિષે તથા ક્રિયાપદ અને તેઓપરથી થયેલા શબ્દો તથા પરચૂરણ શબ્દો વિષે એમની જોડે વિચાર કર્યો. એમ કરવામાં મને એમની તરફથી ઘણી મદદ મળી, અને ગ્રંથ સુધર્યો. પ્રગટ થયા પછી જે સ્વરૂપ, કે ઉમેરવાનું વાંચનારને તથા શીખનારને જણાય તે તેમણે કૃપા કરી ગ્રંથરચનારને લખી જણાવું. બીજી આવૃત્તિમાં તેપર ધ્યાન આપવામાં આવશે.

આ ચોપડીપરથી વ્યુત્પત્તિ શીખવવામાં પહેલા દશપાઠ છે તે તો બીજા વિષયોના પાઠની પેઠે સમજાવવા અને ગોલાવવા, અને ત્યાર પછી ક્રિયાપદો અને તેપરથી થયેલા શબ્દો તથા પરચૂરણ શબ્દો છે તેઓમાંના જે વાંચનના પાઠમાં આવે તે તે વચ્ચે શીખવવા. આવૃત્તિ ૧ લી. સપ્ટેમ્બર સન ૧૮૮૧.

અનુક્રમણિકા.

	પૃષ્ઠ.
પાઠ ૧ લો.—જોડાયેલા શબ્દો	૧
„ ૨ જો.—એક જેવા દેખાતા શબ્દો.....	૨
„ ૩ જો.—સંસ્કૃત ઉપસર્ગ—	
ભાગ ૧, સ્વરાદિ.....	૩
ભાગ ૨, વ્યંજનાદિ.....	૪
„ ૪ થો.—ફારસી ઉપસર્ગ ...	૫
„ ૫ મો.—સંસ્કૃત તથા ગૂજરાતી પ્રત્યય.....	૫
„ ૬ ઠો.—ફારસી પ્રત્યય	૧૦
„ ૭ મો.—ધાતુપરથી શબ્દોનું થવું.....	૧૧
„ ૮ મો.—ઉત્તર્ગ	૧૨
„ ૯ મો.—વર્ણ વિકાર—	
સ્વર વિકાર.....	૧૩
„ ૧૦ મો.—વર્ણ વિકાર—	
વ્યંજન વિકાર	૧૪
ક્રિયાપદો અને તેઓપરથી થયેલા શબ્દો.....	૧૮
સાધારણ પરચૂરણ શબ્દો.....	૪૨

व्युत्पत्तिप्रकाश.

पाठ १ लो.-जोडायला शब्दो.

केटलाक शब्दो बे के वधारे नाम जोडाईने थयाछे.

(१) एमांना केटलाकने छूटा पाडीए तो वच्चे 'अने' अथवा 'के' आवे. उदाहरण,—मावाप, धणीधणीआणी, लेणदेण, वादविवाद, छाल-गोटला, पानसोपारी, रसरोटली, रामलक्ष्मण, कौरवपांडव, घांचीमोची, दीकरोदीकरी, इत्यादि.

(२) एवां केटलांक जोडायलां नामनी वच्चे छट्टी विभक्ति अध्याहार होयछे. उदाहरण,—घरधणी, हिंदुस्तान, अंगज्ञान, विद्याशाळा, कुब्जदेवी, गोपाळदास, उत्तरअरुणप्रकाश, विश्वासघात, इत्यादि.

(३) एम जोडायलां केटलांक नाममां बीजा शब्दोनो अध्याहार होयछे. उदाहरण,—दरियामहेल=दरियाने कांठे बांधेलो महेल. दहीवडां=दहीमां आथेलां वडां. खांडकेरी=खांडनी चासणी पायली केरी. तर्कशक्ति=तर्क करवानी शक्ति. जळकूकडी=जळमां वसनारी कूकडी. मधमाखी=मध बनावनारी माखी. वरराजा=वर एज राजा एटले राजा जेवो बनेलो वर, इत्यादि.

(४) केटलांक नामने बीजुं नाम मानने अर्थे, अडक बताववाने, सगाई देखाडवाने, के बीजा कारणसर जोडवामां आवेछे. उदाहरण,—केशवराय, वल्लभराम, भीमदेव, जगाभाई, भाउसाहेब, रामजीपटेल, मंगळपारेख, रणछोडचोकसी, गुलाबबहु, मोतीकाका, मणीमामा, दादाभाईपारसी, महमदमीआ, गवरीशंकरदीवान, इत्यादि.

(५) केटलाक शब्द विशेषण अने नाम जोडाईने बनेछे. उदाहरण,—बाळचरित्र, महासागर, सूक्ष्मदर्शकयंत्र, मदांध, स्थितिस्थापक, पाछलोपहोर, इत्यादि.

જોડાયલાં નામ વાંચનમાં આવે તે શિક્ષકે જુદાં પઢાવી તેઓનો અર્થ, સંબંધ, વગેરે હોય તે તથા બીજાં ઉદાહરણ પૂછવાં.

પાઠ ૨ જો.—એક જેવા દેખાતા શબ્દો.

(૧) ઘણાક બોલમાં બે કે વધારે ભાગ હોયછે, પણ તેમાંનો દરેક ભાગ જુદો પડેલો એકલો વપરાતો નથી. ઉદાહરણ,—અજાણ્યો (અ+જાણ્યો), અપમાન (અપ+માન), કુકર્મ (કુ+કર્મ), બદચાલ (બદ+ચાલ), પરોપકાર (પર+ઉપકાર), સન્નારી (સત્+નારી), બેશક (બે+શક), સુધારો (સુ+ધારો), દુર્ગુણ (દુર્+ગુણ), કજોડું (ક+જોડું), નિરાધાર (નિઃ+આધાર), વિજોગ (વિ+જોગ), પ્રયત્ન (પ્ર+યત્ન), અનાદિ (અન્+આદિ), અનુમત (અનુ+મત), અણઘટતું (અણ+ઘટતું), ચોપગાં (ચો+પગાં), સકર્મક (સ+કર્મ+ક), ગેરહાજર (ગેર+હાજર), દૂધવાળો (દૂધ+વાળો), મામલતદાર (મામલત+દાર), મુખડું (મુખ+ડું), લાડકડી (લાડ+કડી), નિંદક (નિંદ+ક), આનંદી (આનંદ+ઈ), ધનવંત (ધન+વંત), સ્વચ્છતા (સ્વચ્છ+તા), બાઢપણ (બાઢ+પણ), મીઠાશ (મીઠ+આશ), ગુરુત્વ (ગુરુ+ત્વ), પ્રકાશિત (પ્રકાશ+ઇત), इत्यादि.

(૨) જુદા પાડીને એકલા વાપરવામાં આવતા નથી એવા ભાગને ઉપસર્ગ કે પ્રત્યય કહેછે. શબ્દની પહેલો એટલે હાથે જોડવામાં આવેછે તે ઉપસર્ગ કહેવાયછે, અને શબ્દની પછી એટલે જમણે હાથે જોડવામાં આવેછે તે પ્રત્યય કહેવાયછે. ઝપલાં ઉદાહરણમાં અ, અપ, કુ, વદ, પર, સત્, બે, સુ, દુર્, ક, નિઃ, વિ, પ્ર, અન્, અનુ, અણ, ચો, સ, ગેર, એ ઉપસર્ગ છે; અને વાળો, દાર, ડું, કડી, ક, ઈ, વંત, તા, પણ, આશ, ત્વ, ઇત, એ પ્રત્યય છે. ઘણાક ઉપસર્ગ અને પ્રત્યય સંસ્કૃત ભાષામાંથી આવેલાછે, અને કેટલાક ફારસી અને અરબી ભાષામાંના દાખલ થયાછે.

* આમાંના અમુકનેજ સંસ્કૃતમાં ઉપસર્ગ કહેછે અને શાકીનાને આગ્રય કહેછે, પરંતુ ગુજરાતીમાં એ બેદ ન દાખલાં સર્વેને ઉપસર્ગ એ મામ આપ્યુંછે.

संस्कृत उपसर्ग.

पाठ ३ जो.—भाग १ लो.

गूजरातीमां घणुं करीने वपराता मुख्य संस्कृत के संस्कृतपरधी थयला उपसर्ग—

अ=नहि. उदाहरण,—अखूट=खूटे नहि तेवुं. अशक्य=थई न शके तेवुं. अक्षय=नाश वगरनुं. अयोग्य=योग्य नहि ते. अधीरुं=धीरज विनानुं. अमर=मरे नहि तेवुं, इत्यादि.

अण=नहि. उदाहरण,—अणसमजु=समजे नहि ते. अणघटतुं=घटे नहि ते. अणबनाव=बनाव नहि ते, इत्यादि.

अन्=नहि. शब्दनो पहेलो अक्षर स्वर होय तो 'अ' ने बदले 'अन्' आवेछे. उदाहरण,—अनन्त=अंत नहि एवुं. अनेक=एक नहि ते, एटले एकथी वधारे, घणा. अनास्था=आस्था नहि ते. अनादि=जेने आदि (आरंभ) नथी ते, इत्यादि.

अनु=साथे, मळतुं, पछी. उदाहरण,—अनुपान=साथे पीवानुं. अनुचर=पाछळ चालनार (सेवक). अनुसरवुं=मळतां आवुं, इत्यादि.

अंतरु=मध्ये, माहे, वचमां. उदाहरण,—अंतःपट=माहेनो पट. अंतर्धान=अंदर जाता रहेवुं. अंतर्गोळ=माहेथी गोळ.

अति=बहुज. उदाहरण,—अतिनिद्रा=बहुज ऊंघ. अत्यंत=घणुंज. अतिलोभ=बहुज लोभ, इत्यादि.

अधि=उपर, वधारे, बहुज. उदाहरण,—अध्यक्ष=उपरी. अधिपति=उपरी राजा. अधिकारी=उपरी, इत्यादि.

अप=नीचुं, ऊतरतुं, नठारुं, ऊलटुं. उदाहरण,—अपमान=मानथी ऊलटुं ते. अपकारक=मातुं करनार. अपहरण=छीनवी लेवुं. अपभ्रंश=मूळ शब्दनुं अंशुद्ध रूपान्तर थवुं. अपशुक्न=नठारा शुक्न. अपशब्द=नीचा शब्द, गाळ, इत्यादि.

अव=नीचुं, नठारुं, ओछुं. उदाहरण,—अवगुण=नीचा के नठारा गुण. अवदशा=नठारी दशा. अवतरवुं=अव+तृ=नीचुं आववुं=जनमवुं. अवकृपा=ओछी कृपा. अवगति=नठारी गति, इत्यादि.

उप=पासे, नानुं. उदाहरण,—उपग्रह=मुख्य ग्रहनी आसपास फरनारो नानो ग्रह. उपनाम=मुख्य नामनी साथे बीजुं नाम. उपगुरु=बडा गुरुना हाथ नीचेनो नानो गुरु. उपमंत्री=नानो मंत्री. उपनेत्र=आंखनी पासे राखवानां नेत्र=चहमा. उपवन=नानुं वन=वाडी के बाग, इत्यादि.

पाठ ३ जो.—भाग २ जो.

क=नठारुं. उदाहरण,—कपूत, कजात, कजोड, कछोरु, इत्यादि.
कु=नठारुं. कुभारजा=नठारी स्त्री. कुबोध=नठारो बोध. कुकर्म=नठारुं काम, इत्यादि.

दुर्=नठारुं, अघरुं, ओछुं. एनुं रूप कोई ठेकाणे दुष् थायछे. उदाहरण,—दुर्गुण; दुर्लभ एटले मळवुं अघरुं ते; दुराचरण; दुर्गंध; दुर्बळ; दुर्जन; दुष्काळ (दुकाळ); दुष्कर्म, इत्यादि.

निर्, निष्=नहि, विना. उदाहरण,—निर्दय, निर्धन, निराश, निर्मळ, निर्जीव, निष्कळ, निष्कपट, इत्यादि.

पर=त्रीजो, बीजानो, पारकुं. परदेश, परधर्म, पराधीन, परकाया, परलोक, इत्यादि.

परि=चारेमेर, घणुंज, पूर्ण. उदाहरण,—परिमिति, परीक्षा, परिपूर्ण, परिपक्व, परिश्रम, इत्यादि.

प्र=आगळ, बहार, मोटुं. उदाहरण,—प्रख्यात, प्रमुख, प्रदर्शन, प्रफुल्लित, प्रबळ, प्रदेश, प्रयत्न, प्रारंभ, प्रवृत्ति, प्रदीप्त, इत्यादि.

प्रति=ऊलटुं, पाळुं के सामुं, दरेक. उदाहरण,—प्रतिपक्ष, प्रतिवादी, प्रत्युत्तर, प्रतिबिम्ब, प्रतिदिन, प्रतिवर्ष, इत्यादि.

वि=विशेष, गयेलुं के नथी, जुदुं के बहारनुं, बदलायलुं. उदाहरण,—विजय, विज्ञान, विभाग, विराग, विधवा (वि+धव एटले धणी) जेनो धणी मरी गयेलोछे ते, विफळ, विदेही, विस्मृति, विदेश, विखरनुं, विजाति, विजोग, विकार, विकृति, विचित्र, इत्यादि.

स=साथे, सरखुं. उदाहरण,—सकुटुंब, सकर्मक, सगुण, सजाति, इत्यादि.

सम् के सं=साथे, पूर्ण. उदाहरण,—समक्ष, समर्थ, समर्पण, संताप, संरक्षण, संबंध, संगम, इत्यादि.

સહ=સાથે. ઉદાહરણ,—સહવાસ, સહગમન, इत्यादि.

સુ (ટૂંકું રૂપ સ)=સારું. ઉદાહરણ,—સુકૃત, સુબુદ્ધિ, સુકીર્તિ, સુગંધ, સુરૂપ કે સરૂપ (સુ+રૂપ) એટલે સારું રૂપ, સપૂત, સપાત્ર, સઠે-કાણું, સરસ (સુ+રસ)=સારો રસ, इत्यादि.

સ્વ=પોતાનું. ઉદાહરણ,—સ્વદેશ, સ્વજાતિ, સ્વધામ, સ્વભાષા, इत्यादि.

પાઠ ૪ થો.—ફારસી ઉપસર્ગ.

કમ=ઑછું, થોડું, નઠારું. ઉદાહરણ,—કમઅકલ=ઑછી અકલ. કમજોર=થોડા જોરવાળો. કમબખ્ત=ભાગ્યહીન. કમનસીબ, इत्यादि.

ગેર=વિના, નહિ. ઉદાહરણ,—ગેરફાયદે=ફાયદાવિના. ગેરહાજર=હાજર નહિ. ગેરવાજબી=વાજબી નહિ, इत्यादि.

બદ=ઁછોટું, નઠારું. ઉ ૦,—બદચાલ=નઠારી ચાલ. બદફેલ=નઠારું કામ. બદબો=નઠારો વાસ, इत्यादि.

બે=વિના, નઠારું. ઉ ૦,—બેશરમ=શરમ વિનાનો. બેહદ=હદ વિનાનું. બેહાલ=નઠારા હાલ. બેઅદબ=સમ્મતા વિનાનો, इत्यादि.

ના=નહિ. ઉદાહરણ,—નાદાન=ડાહ્યો નહિ. નાખુશ, નાહક, ના-લાયક, નાદાર, इत्यादि.

સંસ્કૃત તથા ગૂજરાતી પ્રત્યય*.

પાઠ ૫ મો.—ભાગ ૧ લો.

સ્વરાદ્ય પ્રત્યય લગાડતાં મૂળ શબ્દનો અંત્ય અકાર અને જાતિદર્શક પ્રત્યય ઝડી જાયછે.

* પ્રત્યેક ઉપસર્ગનો અર્થ ટૂંકામાં લખ્યોછે તેમ પ્રત્યેક પ્રત્યયનો અર્થ ટૂંકામાં જણાવી શકાય તેવું નથી, પરંતુ તેઓના ભાવાર્થ સંક્ષેપમાં જણાવી શકાય.

અક. કરનાર.

અળ.

અળી.

અળું.

અળો.

અત.

નામ તથા કૃત કરેછે.

અતર. નામ કરેછે.

આઈ. નામ કરેછે.

આજ. વિશેષણ કરેછે.

આટ.

આટો.

આડ.

ક્રિયાપદનો પ્રેરક ભેદ કરેછે.

અળી. } નામ કરેછે.

આટ. } નામ કરેછે.

અક.ઉદાહરણ,—રક્ષ+અક=રક્ષક એટલે રક્ષણ કરનાર. પાલ+અક
=પાલક એટલે પાલનાર.

અળ. ઉદાહરણ,—છાંટ+અળ=છાંટળ. ગોઠવ+અળ=ગોઠવળ.
જમ+અળ=જમળ, इत्यादि.

ભાળ. } નામ કરેછે.
આળી. }

આમળ. નામ કરેછે.

આમળો-ળો-ળું. વિશેષણ કરેછે.

આરો-રી-રું. નામ કરેછે, કોઈકમાં
વિશેષણ કરેછે.

આલ-લુ-ઝ-ઝું. વિશેષણ કરેછે.

આપ. આજ્ઞાત્યમાં પ્રેરક ભેદનો પ્રત્યય છે.

આશ. નામ કરેછે.

ઈ (સં. ઇન્-ઈ). વિશેષણ કરેછે.

ઈશો, કે ઇયો. નામ તથા વિશેષણ કરેછે.

ઇણ, ઇક, ઇકો. વિશેષણ કરેછે.

ઇતો-તી-તું. કુદંત વિશેષણ કરેછે.

ઇલો-લી-લું. વિશેષણ કરેછે.

ઈશ. ભવિષ્યકાઠનો પ્રત્યય.

ઝ. નામ તથા વિશેષણ કરેછે.

ક. નામ કરેછે.

કળો. વિશેષણ કરેછે.

કાર.=કરનાર.

કો, કી, કું. વિશેષણ કરેછે.

ગર-રો-રી-રું.=કરનાર. નામ તથા વિશે-
ષણ કરેછે.

ઘારો.=કરનાર.

ગાઝો. મોસમ બતાવેછે.

હો, હી, હું. જાતિ તથા લઘુતાદર્શક
પ્રત્યય.

તા. } =પણું.
ત્વ. }

પળ, પળું. નામ કરેછે.

નાર-રી-રું.=કરનાર. નામ કરેછે.

મય, માન, મંત. વિશેષણ કરેછે.

મો. અનુક્રમમાં સંખ્યાનું સ્થાન બતાવનાર
પ્રત્યય.

યો. મૂતકાઠનો પ્રત્યય.

વટ=વળું.

વટી=રાત્નનાર. કંકાવટી=કંકુ જેમાં
રહેછે તે. માથાવટી=માથા ઉપર લૂ-
ગડાનો જે ભાગ રહી હાથ પડેછે તે.

વટો.=કષ્ણો, વહાર જવું.

વંત, વાન. વિશેષણ કરેછે.

વાઝ. સં. વાલ્=પાલન કરવું.

વાઝો-ઝી-ઝું. વિશેષણ કરેછે.

વો, વું. વો કોઈ વિશેષણનું બતાવતો નથી.
વું ક્રિયાપદ કરેછે.

લો. લઘુતાદર્શક પ્રત્યય.

ઝો, ઝી, ઝું. સંસ્કૃતપરથી ગૂજરાતી થ-
યેલા શબ્દોને લાગેલો વિશેષણનો પ્રત્યય.

ફારસી.

ફ.=પણું.

ખાનું.=ઢેકાણું.

ખોર.=કરનાર.

ગર. } =કરનાર.
ગાર. }

ગોર.=લેનાર, જીતનાર, જોનાર.

વી.=રાત્નનારો.

દાન.=રાત્નવાની—મૂકવાની જગ્યા.

દાર.=વાઝો.

મંદ.=વાઝો. વિશેષણ કરેછે.

બાજ.=કરનાર.

બાન.=વાઝો. વિશેષણ કરેછે.

વાર.=વાઝો.

अणी. उदाहरण,—वळग+अणी=वळगणी. वांझ+अणी=वांझणी.
एम कापणी, शीवणी, मापणी, इत्यादि.

अणु. उदाहरण,—कूटणुं, भरणुं, धरणुं, दळणुं, रांधणुं, विधणुं, वलौणुं*, वगोणुं*, इत्यादि.

अणो. उदाहरण,—वींजणो. विशेषण नरजातिमां णो, नारीजातिमां णी, अने नान्यतरजातिमां णुं थायछे. उदाहरण,—धावणो, धावणी, धावणुं, इत्यादि.

अत. उदाहरण,—जमत, रमत, बेसत, वधत, गमत, इत्यादि.

जेने छेडे ओ होय तेनो ओ कहाडी नाखी उव करी प्रत्यय जोडवो.
इ के ई होय तो तेनी अने प्रत्ययनी वचमां य अने उ के ऊ होय तो व जोडवो.
जेमके 'जो' नुं जुवत, 'पी' नुं पीयत, अने 'सू' नुं सूवत.

अतर. उदाहरण,—भणतर, पणतर, जणतर, वणतर, कळतर, इत्यादि.

अन. उदाहरण,—अंजन, मंजन, बंधन, वांचन, वचन, भजन, इत्यादि.

आई. उदाहरण,—लखाई, चोखाई, मोटाई, वडाई, शेठाई, चतुराई, मीठाई, घडाई, इत्यादि.

आउ. उदाहरण,—चडाउ, वगडाउ, उडाउ, इत्यादि.

आट. „ लपलपाट, सराट, फरसाट, सणसणाट, गडगडाट,
गभराट, वणाट, चळकाट, वळवळाट, कलकलाट,
इत्यादि.

आटो. „ बूमाटो, गपाटो, सपाटो, झपाटो, इत्यादि.

आड. „ जमाड, रमाड, चखाडा†, इत्यादि.

आण. „ कलकलाण, नीचाण, ऊंचाण, वेचाण, इत्यादि.

आणी. „ भटाणी, शेठाणी, कहाणी, लहाणी, देराणी, जेठाणी,
इत्यादि.

क्रियापदमां क्रियानाथ प्रमाणे आणी, आणो, आणुं
थायछे; ने विशेषण पण तेना विशेष्यनी जाति
प्रमाणे थायछे. उदाहरण,—छपाणो, छपाणी,
छपाणुं. उपलाणो देश.

* ए शब्दोमाथी अंत्यनो व जतो रहेछे.

† ए शब्दनुं प्रेरक भेदना नियमप्रमाणे रूपांतर थयुं.

आमण. उदाहरण,—लखामण, रंधामण, अकळामण, गभरामण, शीखा-
मण, इत्यादि.

आमणो, आमणी, आमणुं. उ०,—डरामणो, डरामणी, डरामणुं, इत्यादि.
आरो, आरी, आरूं. उ०,—गळीआरो, गळीआरी, गळीआरूं, रंगारो, रंगारी,
सहीआरो-री-रूं, पाणीआरूं, मझीआरूं, इत्यादि.

आल, आलु, आळ, आळु. उ०,—दया+आल के आलु=दयाल के दयालु.
(संस्कृत लनो गूजरातीमां घणे ठेकाणे
ळ थायछे). करुणाळ, करुणाळु, मा-
याळु, वाचाळ, वटाळ, जीवाळ, लो-
हीआळ, रेताळ. गूजराती शब्दोमां
वाळो, वाळी, वाळुं प्रत्ययोमांना वनो अ
थई आळो, आळी, आळुं थायछे. उदा-
हरण,—घीआळो, घीआळी, घीआळुं,
रूपाळो, रूपाळी, रूपाळुं, पांखाळो, पं-
खाळी, पंखाळुं, इत्यादि.

आव. उदाहरण,—लखाव, बोलाव, इत्यादि.

आश. ,, नरमाश, चीकाश, तीखाश, खटाश, मीठाश, इत्यादि.

पाठ ५ मो.—भाग २ जो.

ई (सं०इन् उपरथी). उदाहरण,—सुखी, दुःखी, वादी, अधिकारी, इत्यादि.

ई. उदाहरण,—मुखी. घणांक विशेषणने नारीजातिनुं रूप ई प्रत्यय
लगाडवाथी थायछे. उ०,—पोची, राती, मीठी,
गळी, मोळी, लांबी, लाडकी, लीली, इ०.

इयो अथवा ईओ. उ०,—पातळियो, बरोबरीओ, कापडियो, सळीओ, इत्यादि.

इयेल. उदाहरण,—अडियेल, गुणियेल.

इक. ,, —वार्षिक, मासिक, धार्मिक, इत्यादि.

ईको. ,, —मणीको, शेरीको.

ईतो, ईती, ईतुं. उ०,—जाणीतो, जाणीती, जाणीतुं, मानीतो-ती-तुं, इ०.

ईलो, ईली, ईलुं. उ०,—हठीलो, हठीली, हठीलुं, नातीलो, रसीलो, इ०.

ईश*. उदाहरण,—जईश, रहीश, खाईश, लावीश, इत्यादि.

उ. " हितेच्छु, विश्वासु, उतारु, खेडु, इत्यादि.

ओ. " कलाइघडो, वडनगरो. ए नरजातिदर्शक प्रत्यय छे.

क. " ठंडक, बैठक, थानक, इत्यादि.

कणो. " लडकणो, बोलकणो, मारकणो, इत्यादि.

कार. " ग्रंथकार, चित्रकार, इत्यादि.

को,की,कुं. " लाडको, लाडकी, लाडकुं, इत्यादि.

गर, गरो, गरी, गरुं. उदा०,—चूडगर, कारीगर (कार्यकर), कह्यागरो, कह्यागरी, कह्यागरुं, काजगरो, काजगरी, काजगरुं.

गारो. उदाहरण,—कामणगारो.

गाळो. " लग्नगाळो, केरीगाळो, आंबागाळो.

डो,डी,डुं. " बापडो, बापडी, बापडुं, भायडो, बायडी, गामडुं, इ०

ता. " नम्रता, योग्यता, स्थिरता, दीनता, इत्यादि.

त्व. " दासत्व, पुरुषत्व, गुरुत्व, इत्यादि.

पणुं,पण. " मोटापणुं, मोटपण, घरडापणुं, घडपण, डहापण, नानपण, अदेखापणुं, सगपण, इत्यादि.

नार,नारो,नारी,नारुं. उदा०,—लखनार, लखनारो, लखनारी, लखनारुं, पाळनार, जनार, वैचनार, इत्यादि.

मय. उदाहरण,—आनंदमय, जळमय, प्रकाशमय, इत्यादि.

मान. " बुद्धिमान, श्रीमान, शोभायमान, इत्यादि.

मंत. " बुद्धिमंत, श्रीमंत, इत्यादि.

मो. " पांचमो, सातमो, इत्यादि.

यो. " भूख्यो, तरायो, इत्यादि.

वट. " वहीवट, घरवट, साचवट, नाणावट, इत्यादि.

वटी. " माथावटी, कंकावटी, नाणावटी, बहाणवटी, इत्यादि.

वटो. " भोगवटो, देशवटो, इत्यादि.

वंत. " धनवंत, दयावंत, इत्यादि.

* कालना प्रत्यय व्याकरण शीखववामी सविस्तर समजाववा. भा पुस्तकमी ते बधा नोध्या नथी. जाति, वचन, विभक्ति, कर्दंत वगैरे व्याकरणना विषयोना प्रत्यय पण ते विषयो शीखवती वेळा व्याकरणपरयी देखाववा.

વાન. ઉદાહરણ,—ધનવાન, બઢવાન, વિદ્વાન, ઇત્યાદિ.

વાઢ. „ રખવાઢ, કોટવાઢ, ઇત્યાદિ.

વાઢો, ઢી, ઢું. ઉદા°,—દૂધવાઢો, દૂધવાઢી, દૂધવાઢું, ટોપીવાઢો, બોરવાઢી, ઇત્યાદિ.

વો, વું. ઉદાહરણ,—લાઢુવો, છોઢવો, ઇત્યાદિ. જવું, ખાવું, ઇ°.

લો. „ પાટલો, ટાટલો, ઇત્યાદિ.

ઢો, ઢી, ઢું. ઉદા°,—આંધઢો, આંધઢી, આંધઢું, પાંગઢો, ઇત્યાદિ.

૧ ઉપરાંત ૧વા વીજા પ્રત્યય પળ કોઈ કોઈ શબ્દોમાં અવેછે.

પાઠ ૬ ઠો.—ફારસી પ્રત્યય.

ઈ. ઉદાહરણ,—દીવાની, ગરમી, બહાદુરી, સાહેબી, ફોજદારી, જહાં-ગીરી*, ગુલામી, ટવરદારી, ઇત્યાદિ.

ખાનું. „ દવાખાનું, કેદખાનું, તોપખાનું, કારખાનું, ઇત્યાદિ.

ઁર. „ પતરાજીઁર, હરામઁર, હલાલઁર, મસ્તીઁર, ઇત્યાદિ.

ગર. „ જાદુગર, નગીનગર, ઇત્યાદિ.

ગાર. „ મદતગાર, જૂલમગાર, ગુનેગાર, પરહેજગાર, ઇત્યાદિ.

ગીર. „ જહાંગીર, તમાસગીર, દિલગીર, ઇત્યાદિ.

ચી. „ ઁજાનચી, મસાલચી, બવરચી, તવલચી, ઇત્યાદિ.

દાન. „ કલમદાન, પાનદાન, પીકદાન†, મચ્છરદાન, ચાદાન, ગુલાબદાન, ઇત્યાદિ.

દાર. „ મામલતદાર, મજમુદાર, છઢીદાર, જમીદાર, ઇત્યાદિ.

મેદ. „ અકલમેદ, દોલતમેદ, ઇત્યાદિ.

બાજ. „ દગાબાજ, કસરતબાજ, ઇત્યાદિ.

વાન. „ મહેરવાન.

વાર. „ ઉમેદવાર, તપસીલવાર, ઇત્યાદિ

* ગીરી પ્રત્યય કેટલાક શબ્દોને લગાઢેછે, પરંતુ તે ફારસીમાં નથી. તોપળ કેટલાક લોક બોલેછે. જેમકે દેસાઈગીરી, આફતાબગીરી, ગુલામગીરી.

† ૧ શબ્દોમાં ઈ પ્રત્યય ઉમેરી પાનદાની, ગુલાબદાની, વગેરે બોલવાની રૂઢી પડી ગઈછે.

પાઠ ૭ મો.—ધાતુ ઉપરથી શબ્દોનું થવું.

૧. ધાતુને પ્રત્યય લાગવાથી ક્રિયાપદ, નામ, વિશેષણાદિ શબ્દો બન્યાછે, માટે ધાતુ એ શબ્દોનાં બીજાં કે મૂળ છે.

૨. સંસ્કૃત શબ્દોપરથી ઘણાં ઘણાં ગૂજરાતી શબ્દો બન્યાછે, અને ઘણાંક સંસ્કૃત શબ્દો તેમનાં શુદ્ધરૂપે ગૂર્જરભાષામાં વપરાયછે.

૩. સંસ્કૃત શબ્દોના ધાતુ કેટલાં ને કયાં છે અને તેઓને પ્રત્યયો કયાં કયાં અને કેવી રીતે લાગ્યાં છે તે જાણવું બહુ અઘરું છે, તથા તે જાણવાની ગરજ ગૂજરાતી ભાષા શીખનારને નથી, પરંતુ ગૂજરાતી શબ્દો થતાં સંસ્કૃત રૂપોમાં વિકાર થયાં છે તેનું અને એમ બનેલાં મૂળ ગૂજરાતી શબ્દોપરથી ભિન્ન ભિન્ન અર્થ દર્શાવનારાં બીજાં શબ્દો થયાં છે તેનું કાંઈક જ્ઞાન મનોરંજક અને ઉપયોગી છે. એનાં થોડાં ઉદાહરણ આ પાઠમાં આપીએ છીએ.

ધાતુ.	અર્થ.	સંસ્કૃત શબ્દ.	ગૂજરાતી શબ્દો.
અક્, અંક્.	ચિન્હકરવું.	અંક.	આંકવું, આંક, આંકેલ, આંકો, આંકણી, અંકાવવું, અંકગણિત, અંકિત, અંકે, અંકુર, અંકુશ, इत्यादि.
અગ્, અંગ.	જવું.	૧ અંગુલિ.	આંગલી, આંગઠ, આંગઠું, આંગઠિયું, આંગળું.
અગ્, અંગ.	જવું.	૨ અગ્નિ.	આગ, આગિયો, અગન, અગિયારી= પારસી લોકના અગ્નિનું મંદિર.
		૩ અંગાર.	અંગારો, અંગારવું, અંગારી, અંગારી.
અંજ.	આંજવું.	અંજનમ્.	આંજવું, આંજણી, આંજ્યો, અંજાવું, અંજાઈશ, અંજન, આંજણ, इ०.
ક.	કરવું.	કરોતિ, કર્મ, કર્ત્તા. इ०.	કરે, કરવું, કર્યું, કરીશ, કામ, કામણ, કરનાર, કરણી, કરણ, કારણ, કારજ, વ્યાકરણ, અહં-કાર, ઉપકાર, કર્ત્તરિ, કર્મણિ, અકર્મી, ક્રિયા, इत्यादि.

પાઠ ૮ મો.—ઉત્સર્ગ.

સંસ્કૃત ભાષાપરથી પ્રથમ પ્રાકૃત ભાષા ઉત્પન્ન થઈ અને પ્રાકૃતપરથી ગૂજરાતી ભાષા બનીછે. આ બંને વિકાર થતાં સંસ્કૃત શબ્દોમાંના કેટલાક અક્ષર મૂકી દેવામાં આવ્યાછે, કેટલાક અક્ષર બદલાઈ ગયાછે, તથા વીજા ફેરફાર પણ થયાછે તેને ઉત્સર્ગ કહેછે. ઉદાહરણ,—

સંસ્કૃત.	પ્રાકૃત.	ગૂજરાતી.
કુંભકાર:	કુંભારો.	કુંભાર.
લોહકાર:	લોહારો.	લોહાર, લુહાર, લવાર.
મનુષ્ય:	માણસો.	માણસ.
નિબક:	નિંબઓ.	લીંબડો.
મયાસૂત્રં ઉત્કીલિતં.	મડસૂતં ઉત્કીલિડં.	મેં સૂતર ઝકેલ્યું.
સુપુત્ર: લિખતિ.	સુપુત્રો લિખઈ.	સપૂત લખેછે.
વક્રં.	વંકું.	વાંકું.
દમશ્ત્રુ.	મંસૂ.	મૂછ.
અક્ષિ*.	અંલિખ.	આંખ્ય, આંલ.
મેક્ષણં.	મેલ્લ્લણં.	માંલણ.
અશ્ત્રુ.	અંસુ.	આંસુ.
કર્મ.	કમ્મ.	કામ.
અદ્ય.	અજ્ઞ.	આજ.
દર્ભ:	ડમ્મો.	દામ.
નૃત્યં.	નચ્ચં.	નાચ.
વાદ્યં.	વજ્જું.	વાજું.
સત્યં.	સચ્ચ.	સાચ.
માર્ગતિ.	મગ્ગડ.	માગે.
ચત્વારિ.	ચત્તારિ.	ચાર.
પક્રં.	પક્રં.	પાકું.

* જે સંસ્કૃત શબ્દને છેડે ઇ કે ઈ હોયછે તેના ગૂજરાતી અપભ્રંશમાં કાર્કિક યકાર બોલાયછે. ઉદાહરણ,—અક્ષિનું આંખ્ય, માલિનીનું માલણ્ય, શુંઠીનું સૂંઘ્ય વગેરે. એ પ્રમાણે આજી ગૂજરાતમાં બોલાયછે, સૂરત મરુચમાં બોલાતું નથી. પરંતુ જે મૂળ સંસ્કૃત શબ્દને છેડે ઇ કે ઈ ન હોય તેના ગૂજરાતી અપભ્રંશમાં યકાર બોલવો એ યોગ્ય છે.

(१३)

वर्णविकार.

पाठ १ मो.—स्वरविकार.

भाग १ लो.

घणुंकरीने संस्कृत शब्दमांना जोडाक्षरमांनो एक अक्षर जतां तेनी आगलो स्वर दीर्घ थायछे. उदाहरण,—

सं०	गू०	सं०	गू०
गलः	गाल.	भलः	भालो.
नयः	नागो.	बिल्वं.	बीलुं.
कज्जलं.	काजळ.	सिद्धं.	सीधुं.
हलति.	हाले.	चिक्रणं.	चीकणुं.
बाष्प.	बाफ.	दुर्वेलः	दूवळो.
कुञ्जक.	कूबडो.	चक्रं.	चाक.
बिम्ब.	बीबुं.	दुग्धं.	दूध.
हङ्गं.	हाङ.	अंगुष्ठः	अंगूठो.
कर्कटी.	काकडी.	शब्द.	साद.
हट्ट.	हाट.	छल्ली.	छाल्य, छाल.
सप्त.	सात.	नक्रं.	नाक.
शर्करा.	साकर.	चर्वणं.	चावणुं.

पाठ १ मो—भाग २ जो.

थिणाक संस्कृत शब्दोमांना ऋनो गूजरातीमांनो इ, के उ, के अ, के औ थायछे. उदाहरण,—

संस्कृत.	गूजराती.	संस्कृत.	गूजराती.
शृगालः	शियाळ.	धृतं.	धी.
शृंगक.	सींगडुं.	गृध्र.	गीध.
दृष्टं.	दीठुं.	अमृतं.	अमी.

संस्कृत.	गूजराती.	संस्कृत.	गूजराती.
वृश्चिकः	वीछी.	शृंगाटं.	सींगोडुं.
वृद्धः	बुड्डो.	पृष्ठं.	पूठुं.
पृच्छ.	पूछ.	शृणोति.	मुणे.
शृंगार.	शणगार.	मृत्यु.	मोत.

व्यंजनमां भळ्या विनानो ऋ होय तो तेनो रि के रु थायछे.

सं०	गू०	सं०	गू०
ऋद्धिः	रिद्धि.	ऋक्षः	रीछ.
ऋषिः	रुषि.	ऋतुः	रुतु.

केटलाक संस्कृत शब्दोमांना ऐनो ए अने औनो ओ गूजरातीमां थायछे.

सं०	गू०	सं०	गू०
वैरं.	वेर.	भैरवः	भैरव.
सैन्यं.	सेन.	वैदिकः	वेदियो.
गैरिकं.	गेरु.	एकैकं.	एकेक.
यौवनं.	जोवन.	गौरवं.	गोरव.
औषधं.	ओसड.	सौराष्ट्रः	सोरठ.
दौहित्रः	दोहीतरो.	गौरमृत्तिका.	गोरमटी.
कौपीनं.	कोपीन.	चौरः	चोर.

पाठ १० मो.—व्यंजनविकार.

भाग १ लो.

घण्णाक संस्कृत शब्दोमांना कोई व्यंजन गूजरातीमां लोप थायछे.

उदाहरण,—

सं०	गू०	सं०	गू०
छगणं.	छाणुं.	भांडागारं.	भेडार.
रजनीं.	रेणी.	वचनं.	वेण.
रचितं.	रच्युं.	हरति.	हरे.
सूत्रधार.	सूतार.	गवाहार.	गवार.
भिक्षाहारी.	भीखारी.		

केटलाक शब्दोमां कनो ख, के ग, के ड थायछे. उदाहरण,—

सं०	गू०	सं०	गू०
कील:	खीलो.	कीलक:	खीलडो.
शकटी.	सगडी.	काक:	काक, कागडो.
मूक:	मूगो.	कर्मणकार:	कामणगारो.
कर्मकर:	कामगरो.	कार्यकर:	काजगरो.
सकलं.	सगळुं.	शाक:	साग.
कसति.	खसे.	कूटं.	खोटुं.
कोण:	खूणो.	बक:	बग.

पाठ १० मो.—भाग २ जो.

केटलेक ठेकाणे ख, घ, थ, ध अने भनो ह थायछे.—

नखर: उपरथी नोहोर, नरेहेणी. सखी=सही. लेखक:=लहीओ.
मेघ=मेह. माय:=माह. प्राघुण:=प्राहुणो ने तेपरथी परोणो. कथ-
यति=कहे. कोथ:=कोह. कुथयति=कोहे. मथितं=मही. वधू=वहू.
बधिर:=बहेरो. दधि=दही. वेध:=वेह. मधुक:=महुडो. साधुकार:=
साहुकार. गोधूम=गहुं. अधुना=अहुणा=हमणा. शोभते=सोहे. लाभ:=
लाहवो. आभीर:=आहीर. नाभिका=नाहिडी. निभालयते=निहाळे.

केटलाक संस्कृत शब्दोमांना थनो तथा स्थनो ठ थायछे. उदा०,—

सं०	गू०	सं०	गू०	सं०	गू०
ग्रंथ:	गंठो.	ग्रंथी.	गांठ्य, गांठ.	स्थग:	ठग.
उत्थापनं.	ऊठवुं.	एकस्थं.	एकटुं.	स्थानं.	ठाम.

केटलाकमां टनो ड थायछे. उदाहरण,—

सं०	गू०	सं०	गू०
घट:	घडो.	खट:	खड.
खटी.	खडी.	कर्पट.	कपडुं.
बटुक:	बडुओ.	कच्छटिका.	काछडी.
राटि.	राड्य.	वाटी.	वाडी.
वट:	वड.	पर्पट.	पापड.
शाटि.	साडी.	जटा.	जड.

કેટલાકમાં ઠનો ઢ, ડનો લ કેઢ અને તનો ડ થાયછે. ઉદા૦,—

સં૦	ગૂ૦	સં૦	ગૂ૦	સં૦	ગૂ૦
પઠતિ.	પઢે.	તડાગ:	તઢાવ.	ગુડ:	ગોઢ.
પ્રતિપન્.	પઢવો.	મૃતં.	મઢું.	પતિત:	પઢ્ઞો.

પાઠ ૧૦ મો—ભાગ ૩ જો.

કોઈમાંના નનો લ થાયછે. ઉદાહરણ,—

નિમ્બ: = લીંબડો. નીલં = લીલું. નીલી = લીલ્ય, કે લીલ. નિમ્બુ = લીંબુ.

ઘણાકમાં નનો ણ થાયછે. ઉદાહરણ,—

સં૦	ગૂ૦	સં૦	ગૂ૦	સં૦	ગૂ૦
નયનં.	નેણ.	ધાના.	ધાણા.	ધાના.	ધાણી.
સ્થાનં.	થાણું.	કઠિનં.	કઠિણ.	કર્તનં.	કાતણું.
ધમની.	ધમણ (ળ્ય).	ફાલ્ગુન:	ફાગણ.	લંઘનં.	લાંઘણ.
માલિની.	માલણ (ળ્ય).	ઝનં.	ઝણું.	સ્થાનિ:	સ્થાણ.
ઈંધનં.	ઈંધણું.	વંધનં.	વાંધણું.	દોહની.	દોહણી.
જમનં.	જમણ.	ચાલની.	ચાયણી.	વામન:	વામણો.

ર ને ણ જોડાયા હોય તો તે વન્ને જઈ ન થાયછે. ઉદાહરણ,—

ચૂર્ણ:* = ચૂનો. પર્ણ = પાન. સુવર્ણ = સોનું. કર્ણ: = કાન.

પનો વ થાયછે. ઉદાહરણ,—

સં૦	ગૂ૦	સં૦	ગૂ૦	સં૦	ગૂ૦
કૂપ:	કૂવો.	ગોપાલ:	ગોવાલ.	દીપ:	દીવો.
મંડપ:	માંડવો.	સપાદ્.	સવા.	તાપ:	તાવ.
સર્વપ:	સરસવ.	વિરૂપ:	વરવો.	વપતિ.	વાવે.

કેટલાક શબ્દોમાં પનો ફ કે વ થાયછે. ઉદા૦,—પરુષં = ફરસું. પનસ: = ફણસ. પાટયતિ = ફાડે. પરશુ = ફરસી. પાશ:—ફાંસો. કચ્છપ: = કાચવો.

* વિસર્ગનો ગુજરાતીમાં ઓં થયેલો ધ્વનિ ઠેકાળે જોવામાં આવેલો.

પાઠ ૧૦ મો.—ભાગ ૪ થો.

યનો જ થાયછે. ઉદાહરણ,—

સં	ગૂં	સં	ગૂં	સં	ગૂં
યશ:	જસ.	યમ.	જમ.	યાતિ.	જાય.
યવ:	જવ.	યજમાન.	જજમાન.	યુદ્ધ.	જુદ્ધ.
યાત્રા.	જાત્રા.	યાનં.	જાન.	યવાસ:	જવાસો.
યોગ.	જોગ.	યત્ન.	જતન.	યૂકા.	જૂ.
માર્યા.	મારજા.	ભ્રાત્રીય:	ભત્રીજો.	આર્યા.	આરજા.

કેટલાક શબ્દોમાં રનો લ કે ળ થાયછે. ઉદાહરણ,—

હરિદ્રા=હલ્લદર. રૂક્ષં=લૂક્ષં. દરિદ્રી=દલ્લદરી.

શનો અને ધનો સ થાયછે. ઉદાહરણ,—

સં	ગૂં	સં	ગૂં	સં	ગૂં	સં	ગૂં
શંડ:; પંડ:	સાંડ.	વંશ:	વાંસો.	શશક:	સસલો.	કોષ.	કોસ.
શૂર્પકં.	સૂપડું.	શુંઠી.	સૂંઠ(મૂંઝ).	શ્વશ્રૂ.	સાસૂ.	શ્વશુર.	સસરો.
પાર્શ્વ.	પાસું.	દશ.	દસ.	દંશ.	ડાંસ.		
શ્વાશુરં.	સાસરું.	શાલિ.	સાલ્ય.	પૌષ.	પોસ.		
વિષમં.	વસમું.	મનુષ્ય:	માણસ.	વર્ષ.	વરસ.		
પુષતિ.	પોસે.						

હ નો ઘ, અને ધનો ખ, છ, અને જ થાયછે. ઉદાહરણ,—સિંહ=સિંઘ. સંહાર=સંઘારો. દાહ=ડાઘો. સુલક્ષણ=સલખણો. લાક્ષ=લાખ. દ્રાક્ષા=દ્રાખ. પક્ષી=પંખી. કુક્ષિ=કૂખ. રક્ષા=રાખ. ઋક્ષ=રીંછ. ધૂર=છૂરો. ક્ષીણ=ક્ષીણું. ધરતિ=ઝરે. તીક્ષ્ણ=તીલું. ક્ષમા=ખમા. ક્ષાર=ઘાર. પ્રેક્ષિતં=પેલું. કક્ષા=કાખ. અવલક્ષિતં=ઓલખું. લિક્ષા=લીંખ. ગવાક્ષક=ગોખલો. इत्यादि.

સંસ્કૃત શબ્દો ગૂર્જર થતાં આ અને વીજા ઘળા વિકાર પામેછે.

क्रियापदों अंतर्गत तेओपरथी ध्येला शब्दों.

वाचनना तथा बीजा पठोमां क्रियापदादिक शब्दों आवे तेमांना जे आमां होय तेओनी ध्युयन्ति शीखवती.	गूजराती मूळ.	संस्कृत धातु के शब्द.	क्रियापद.	नाम.	विशेषण.
अकळा.	अकलित.	अकलित.	अकळावतुं, अकळायो, अकळायुं.	अकळ, अकळामण, आकळ वि- कळ. अजवाळुं, अजवाळियुं.	अकळ, अकळित, आकळी, -ळी, लुं. अजवाळी. [अडियल.
अजवाळ.	उज्ज्वल.	उज्ज्वल.	अजवाळुं, अजवाळुं.	अजवाळुं, अजवाळियुं.	अजवाळी. [अडियल.
अड.	अडू=अडवुं, सामा यवुं,	अडवुं, अडाडवुं.	अडवुं, अडाडवुं.	अडाळी, आड.	आडो, आडी, अडवाणुं,
अडक.	लाग्या रहेवुं.	अडकवुं, अडकाडवुं, अडकावुं.	अडकवुं, अडकाडवुं, अडकावुं.	अडकाव.	अडकायलुं, इत्यादि. [इ०
अथड.	अथ=जवुं, अथडावुं.	अथडवुं, अथडवुं.	अथडवुं, अथडवुं.	अथडामण, आथडियां.	अथडायलुं, अथडायली,
अंधार.	अंधू=आंधळा यवुं.	अंधारवुं.	अंधारवुं.	अंधारुं, अंधारी, अंधारां,	अंधारी, अंधेर, अंधारेली,
				अंधारियुं, अंधेर.	इ०.
अफाळ.	आ+स्फाल्=आस्फाल्=	अफाळवुं, अफाळवुं.	अफाळवुं, अफाळवुं.	अफळट.	अफाळिलुं, ली-ली.
	पछाडवुं.				
अभडा.	भंश, अपभ्रंश=जगडवुं.	अभडावुं, अभडावुं.	अभडावुं, अभडावुं.	अभडछेट, आभडछेट.	अभडायलुं, ली-ली.
आंक.	अंकू=चिन्ह करवुं.	आंकवुं.	आंकवुं.	आंकणी.	आंकलुं, इ० (७ मो पाठ जुओ).
आचर.	चरू=जवुं, चालवुं.	आचरवुं.	आचरवुं.	आचरण, आचार, आचार्य.	आचरेली-लीलुं.

आंज.	अंज्=आंजवुं, चौप- डवुं.	आंजवुं (११ मा पाठमां जुओ).	आंजण.	आंजिलं, इ०
आण.	नी=लईजवुं+आ (आनय्)=आणवुं.	आणवुं.	आणं.	आणेलो-ली-लुं.
आथम.	अस्त=आथमेलुं.	आथमवुं.	आथमण.	आथमणुं, आथमणी-णो.
आथर.	आस्तरण=पाथरणुं.	आथरवुं.	आथरण, आथर.	आथरेलुं, इ०
आप.	अर्पयति, अर्पण.	आपवुं, अपाववुं.	आपनार.	आपेल, अपायलुं-ली-लो, अल्लेलुं.
आव.	आ+या=आववुं.	आववुं.	आवक, आवकार.	आवतुं-ती-तो.
इच्छ.	इष्=इच्छवुं.	इच्छवुं.	इच्छा, इच्छनार. इच्छु.	इच्छित, इच्छेलुं-ली-ली.
उजव.	वर्ज्=तजवुं.	उजववुं.	उजमणुं, उजवणुं.	उजवेलुं, इ०
उतर.	अव+तृ=उतरवुं.	उतरवुं, उतराववुं, उतारवुं.	उतरण, उतार, उतारु, उतारी.	उतरतुं-ती-तो.
उकल, उकेल.	उत्कलन=छटुं, कावुं.	उकलवुं, उकेलवुं.	उकेल.	उकेलेलो-ली-लुं, उकले- लो-ली-लुं.
उखड, उखेड.	उत्+खन्=ऊखडवुं.	ऊखडवुं, उखेडवुं.	ऊखेड.	ऊखेलेलो-ली-लुं, ऊखेडे- लो-ली-लुं.
ऊग.	उत्+गम्=ऊगवुं.	ऊगवुं, ऊगाडवुं.	ऊगमण.	ऊगमणुं, ऊगेलो, इ०

गू. म०	सं० धा० के शब्द.	क्रियापद.	नाम.	विशेषण.
अघड.	उत् + घट् = अघडवुं.	अघडवुं, अघाडवुं.	अघाड.	अघाडिलो-ली-लुं, अघडुं.
अघरा.	ग्रह् = लेवुं. उद्ग्रहण.	अघरावुं.	अघराणुं, अघरात, अघ- राणी, अघरावनार.	अघरावेलुं-लो-ली, इ०
अंचक.	उच्चं, उच्चीकृतं = अंच- केलुं.	अंचकवुं, अंचकावुं.	अंचाई, अंचाण, उच्चालन, अंचकनार.	अंचकेलो-ली-लुं, अंचक.
अछर.	उत् + श्री = उच्छ्री = अ- छरवुं.	अछरवुं, अछरवुं.	अछार, अछैर.	अछैरेलुं-लो-ली, इ०
अछळ.	उत् + चल् = अछळवुं.	अछळवुं, अछाळवुं.	अछाळो, अछाळणी.	अछाळेलुं-लो-ली, इ०
अंज.	अंज् = अंजवुं.	अंजवुं, अंजावुं.	अंजणी.	अंजेलुं-ली-लो, अंजावेलो- ली-लुं.
अठ.	उत् + स्था = अठवुं.	अठवुं, अठावुं, अठाडवुं.	अठाव, अठामणुं, अठा- वणी.	अठेलो-ली-लुं, अठावेलो- ली-लुं.
अड.	उत् + डी = अडवुं.	अडवुं, अडाडवुं, अडाववुं.	अडाकड, अडण.	अडेल, अडाउ, इ०
अधर.	उत् + धृ = अधरवुं.	अधरवुं, अधरवुं.	अधरो, अधारियो.	अधरेलुं-ली-लो, अधार.
अपज.	उप + जन् = अपजवुं.	अपजवुं, अपजावुं.	अपज.	अपजेलुं-ली-लो, अपजावे- लुं-ली-लो.

उपड.	उत् + पत् = उपडवुं.	उपडवुं, उपडावुं, उपाडवुं.	उपडावणी, उपाड, ऊ- ली-लो, उपडेलुं-ली-लो, उपडावेलुं- ली-लो, उपडेलुं-ली-लो.
ऊमेर.	उत् + मिल = ऊमेरवुं.	ऊमेरवुं, ऊमेरावुं.	ऊमेरो, ऊमेरण, ऊमेरणी.
ओसंका.	आशंका = संदेह.	ओसंकावुं.	ओसंकायेलुं, इ०
ओळख.	उत् + लोक = ओळखवुं.	ओळखवुं, ओळखावुं.	ओळखाण, ओळख. ओळखीतो-ती-तुं, ओळ- खेलो, इत्यादि.
ओळंग.	उत् + लंग्र = उलंग्र = ओळंगवुं.	ओळंगवुं, ओळंगवुं.	उलंग्रन, ओळंगनार. ओळंगेलुं, इ०
कचड.	कच् = चांपवुं, कचडवुं. [चरावुं.]	कचडवुं.	कचकच, कचरियुं, कच- वाट, कचुंवर, कचडा-
कचर.	दवावुं, कचरवुं, क-	कचरवुं, कचरावुं.	कचडी, कचवाण.
कटाव.	किट्टाव = कटाववुं.	कटाववुं.	काट, कटा.
कर.	कु = करवुं (७ मो पाठ जुओ).		कटायेलुं, कटाणो-णी-णुं.
कल्प.	कृप् = कल्पना करवी.	कल्पवुं, कल्पावुं.	कल्पेलुं, इ०
कस.	कप् = कसवुं.	कसवुं.	कसेलुं, कसायलुं, इ०
कहे.	कय् = कहेवुं. [जवुं.]	कहेवुं, कहेवडावुं.	कहेलुं, इ०
कळ.	कल् = कळवुं (समगी)	कळवुं, कळाववुं.	कळेले, इ०

ग० मू०	सं० धा० के श०	क्रियापद.	नाम.	विशेषण.
कांप.	कंप्=कांपवुं.	कांपवुं, कंपावुं.	कंप, कंपारी, कांप. [कूट.	कांपिलुं, इ०
कूट.	कूट्=कूटवुं.	कूटवुं, कूटावुं.	कूटणी, कूटणुं, कूटाकूट,	कूटेलुं, कूटियुं, इ०
कूद.	कूद्=कूदवुं.	कूदवुं, कूदावुं.	कूदको, कूदकारी, कूदनार.	कूदेलुं, इ०
कोह.	कुय्=कोहवुं.	कोहवुं, कोहीजवुं, कोहवरावुं.	कोह, कोहवाण, कोहवाट.	कोह्यो, कोहेलुं, इ०
खण.	खन्=खणवुं, खोदवुं.	खणवुं.	खाण, खाडो, खाडी, खं- डेर, खनिज, खापण, खाई, अखात, खंड.	अखंड, अखंडित, इ०
खम.	क्षम्=क्षमा करवी.	खमवुं.	खमा.	खमती, खमातुं, इ०
खा.	खाद्=खावुं.	खावुं, खावाडवुं.	खाजुं, खागुं, खाज, खावानुं.	खावरुं, खाधिलुं, खाधेल, इ०
खांड.	खंड्=भागवुं.	खांडवुं, खंडावुं.	खांडणी, खंड, खंडन, खां- ड, खांडु, खोड, खंडणी.	खांडिया, खांडुं, इ०
खीज.	खिद्=खीजवुं.	खीजवुं, खीजववुं.	खीज.	खीजाळ, खीजेलुं, इ०
खेड.	कृष्=खेडवुं, क्षेत्र.	खेडवुं.	खेडाण, खेड, खेड, खेडुत, खेती, खेतर, खातर.	खेडेलुं, इ०
खेल.	खेल्=खेलवुं.	खेलवुं, खेलावुं.	खेल, खेलाडी.	खेल्लुं, इ० [तीनुं.
खोडा.	खोड्=खोडावुं.	खोडावुं.	खोड, खापण. •	खोडो, खोडी-डुं, खोडातो

ગળ.	ગળ્=ગળવું.	ગળવું, ગળાવવું.	ગળતરી, ગળતર, ગળોત, ગળાયલું, ગળ્યો, ૬૦ ગળિત.
ગઢ.	ગઢ્=ગઢવું.	ગઢવું, ગઢાવું.	ગઢતી, ગલળી, ગયળું, ગઢેલું-લી-લો, ગઢેલું- [લી-લો.
ગા.	ગૌ=ગાવું.	ગાવું, ગાવાડવું, ગાવડાવું.	ગલું, ગાલો, ગાઢનાર. ગાયન, ગાયું, ગૌયો, ગા- ગાયલું, ૬૦ નાર, ગીત.
ગાજ.	ગર્જ્=ગાજવું.	ગાજવું, ગાજાવું.	ગાજવીજ, ગર્જના. ગાજેલો-લી-લું, ગાજેલો, ૬૦
ગાંઠ.	ગંથ્=ગાંઠવું.	ગાંઠવું.	ગાંઠ, ગાંઠો, ગાંઠળ, ગં- ગાંઠેલું, ૬૦ ઠીઓ, ગાંઠળી, ગાંઠિ- ધા. ગાંસડી.
ગંથ.	ગંથ્=ગંથવું.	ગંથવું, ગંથાવું.	ગંથેલું, ઇત્યાદિ.
ગોલ.	ગોલ્=ગોલવું.	ગોલવું, ગોલાવું.	ગોલળિયું, ગોલેલું, ૬૦
ઘટ.	ઘટ્=ભાયક થવું.	ઘટવું.	ઘટતું, ઘટારત.
ઘડ.	ઘટ્=ઘડવું.	ઘડવું, ઘડાવું, ઘડાવું.	ઘાટ, ઘડામળ, ઘડાઈ, ઘડેલું, ઘાડીલું, ૬૦
ઘવડ.	ઘવ્=ઘસવું.	ઘવડવું.	ઘડતર, ઘડો. ઘવડાટ. ઘવડેલું, ઇત્યાદિ.

चाळ.	चल्=जवुं.	चाळवुं, चळावुं, चाळववुं,	चारणी, चाळवणी, चा- ळण, चायणो.	चारणुं, ३०
चीकटा.	चिक्रण=चीकणुं.	चीकटावुं.	चीकट, चीकणाई, ची- कणाश, चीकश.	चीकटुं, चीकटायेलुं, चीकणुं.
चीतर.	चित्र=चीतरवुं.	चीतरवुं, चीतरावुं.	चीतारो, चीतरामण, चि- त्रो, चीतार, चिनो, चीतणियो.	चीतरेलुं, ३०
चीर.	चीर्ण=चीरेलुं.	चीरवुं, चीरावुं.	चीर, चीरी, चीरो, ची- राडो, चीराई.	चीरेलुं, ३०
चस.	चूष्=चुसवुं.	चुसवुं, चुसावुं.	चसक, चसको.	चीसो, चुस्त, चुसेलुं, ३०
चेत.	चित्=विचार करवो.	चेतवुं, चेतववुं, चेतावुं.	चेतना, चेतवणी.	चेतेलुं, ओचिंतुं, ३०
चोर.	चूर्=चोरवुं.	चोरवुं, चोरावुं.	चोर, चोरी, चोडाई.	चोडू, चोरियुं, चोरिलुं.
छग.	छिद्=कापवुं.	छणवुं, छाणवुं, छणावुं.	छणनार.	छणेलेलुं, छणावेलेलुं, ३०
छाव.	छड्=ढांकवुं.	छावुं, छावरवुं, छावायुं.	छावण, छावणी, छाजली, छाज, छापरुं, छजुं, छात, छाया, छांयडो.	छायलुं, छावायलुं.
छीक.	छिक्का=छीक.	छीकवुं.	छीक, छीकणी.	छीकेलुं, ३०
छीन.	छिद्=कापवुं.	छीनवुं.	छीन, छीनी, छीणी, छेणी.	छीनेलेलुं, ३०

गू० मू०	सं० भा० के श०	क्रियापद.	नाम.	विशेषण.
छूट.	छुट्=कापवुं, जुहुं क- रवुं.	छूटवुं.	छूटकी, छूट, छुट्टी, छूटा- पणुं, छूटकारी.	छूटं, छूटेलुं, इ०
छूंद.	छुद्=छूंदवुं.	छूंदवुं, छूंदावुं.	छूंदो, छूंदणुं, छूंदणी, छूंदे- लुं, छूंदणां.	छूंदे, इ०
छेद.	छिद्=कापवुं.	छेदवुं, छेदावुं.	छींहुं, छींड़ी, छेद.	छेदेलुं, इ०
छोड.	छुट्=कापवुं, जुहुं क- रवुं.	छोडवुं, छोडावुं, छोडवुं.	छोडनार, छोडावनार, छोडि- रणछोड.	छोडेलुं, इ०
जगाड.	जागृ=जगाडवुं.	जगाडवुं, जगावुं.	जागरण, उजागरी, जा- गरुती.	जागृत के जागरुत.
जड.	जट्=जडवुं.	जडवुं, जडावुं.	जड, जटा, जटियां, ज- डियो, जडियां.	जडो, जडाव, जडुं, इ०
जण.	जन्=जणवुं.	जणवुं, जणावुं.	जणतर, जणती.	जणेलुं, जण्यो, इ०
जनम.	जन्=जनमवुं.	जनमवुं.	जनम, जनमारी.	जनमेलुं, इ०
जम.	जम्=खावुं.	जमवुं, जमाडवुं.	जमण, जमणवार.	जमनारं-री-रो, इ०
जा.	या=जवुं.	जवुं, जावुं.	जान, जात्रा.	जनारं, गयेलुं, इ०
जाग.	जागृ=जागवुं.	जागवुं.	जागरण.	जागृत, इ० (जगाडजुओ.)
जाच.	याच्=मागवुं.	जाचवुं.	जाचना.	जाचिलुं, जाचक.

જાળ.	જાળવું.	જાળવું, જાળવું.	જાળવું, જાળવું, ૩૦
જીત.	જીતવું.	જીતવું, જીતવું.	જીતવું, જીતવું, ૩૦
જીવ.	જીવવું.	જીવવું, જીવવું.	જીવવું, જીવવું, ૩૦
જોડ.	જોડવું.	જોડવું, જોડવું.	જોડવું, જોડવું, ૩૦
જોતર.	જોતરવું.	જોતરવું, જોતરવું.	જોતરવું, જોતરવું, ૩૦
ઝર.	ઝરવું.	ઝરવું, ઝરવું.	ઝરવું, ઝરવું, ૩૦
ઝાલ.	ઝાલવું.	ઝાલવું, ઝાલવું.	ઝાલવું, ઝાલવું, ૩૦
ટાંક.	ટાંકવું.	ટાંકવું, ટાંકવું.	ટાંકવું, ટાંકવું, ૩૦

गू० मू०

सं० भा० के श०

ठग.

स्थग्=ठगवुं.

ठणक.

ठणत्कार=ठणकारी.

ठर.

स्थिर=ठह.

डंख.

दंश्=डंखवुं.

डर.

दर=बीवुं.

डोल.

दुल्=डोलवुं.

ढंड.

ढुंढ=ढंडवुं.

तज.

त्यज्=तजवुं.

तप.

तप्=तपवुं.

तर, तार.

तृ=तरवुं.

तळ.

तलित्=तळेळुं.

क्रियाद.

ठगवुं, ठगाववुं.

ठणकवुं, ठणकारवुं.

ठरवुं, ठराववुं, ठारवुं.

डंखवुं.

डरवुं, डराववुं.

डोलवुं, डोलाववुं.

ढंडवुं, ढंडाववुं.

तजवुं, तजाववुं.

तपवुं, तापवुं, तपावुं.

तरवुं, तारवुं, तराववुं.

तळवुं, तळाववुं.

नाम.

विशेषण.

ठग, ठगाई, ठगवेडा, ठगासो.

ठगाई, ठगेलो, इ०

ठणक, ठणकी, ठणकारी.

ठणकतुं, इ०

ठराव, ठरीठाम, ठेर, ठार.

ठरेल, इ०

डांस, डंख.

डंखेलुं, इ०

डर.

डरामणुं, डरकण, डरकुं, इ०

डोलां, चगडोळ, हिंडो-

डोलतुं, इ०

ळा, डोळी.

ढुंढनार.

ढुंढेलुं, इ०

तजनार, त्याग.

तजेळुं, इ०

ताप, तापणी, तपेलुं, तवो,

तपेलुं-लो-ली, तातो, ता-

तावडी, तावडो, तवेथो,

वरवुं.

तवी, तापोडीआं, ताव,

तावणी, तमण, तवण.

तारण, तारो (तरवासां तरतुं, इ०

कुशळ), तरनार, ता-

रनार, तरापो, चापो.

तळनार.

तळेळुं, इ०

ताणवुं.	तन्=ताणवुं.	ताणवुं, तणावुं.	ताण, ताणो, ताणियो, ता- णाताण, तांत, ताणो, तांतणो.	ताणेंलुं-ली-लो.
तूट.	तूट्=तोडवुं.	तूटवुं, तूटवुं.	तूट.	तूटक, इ०
तोड.	तूड्=तोडवुं.	तोडवुं, तोडावुं.	तोड.	तोडेलुं, इ०
तोळ.	तुल्=तोळवुं.	तोळवुं, तोळावुं.	तोळ, तोलो, तोलाट.	तोळेलुं, इ०
थाप.	स्या=स्थापवुं.	थापवुं, थपावुं.	थापण, थाप, थापो, थापना, थानक, थाणुं, थाळी.	थापेलुं, इ०
थोभ.	स्तंभ्=थोभवुं.	थोभवुं, थोभावुं.	थोभ, थोभण.	थोभेलुं, इ०
दंड.	दंड्=दंडवुं.	दंडवुं, दंडावुं.	दंड, दांडी, दांडीओ, दांड.	दंडेल, दांडीओ.
दव.	डप्=दाववुं.	दाववुं, दवावुं.	दाव, दवाण, दावण.	दवेलुं, इ०
दळ.	दल्=भागवुं, दळवुं.	दळवुं, दळावुं.	दळामण-गी, दळनार.	दळेेलुं, इ०
दाझ.	दह्=वळवुं.	दाझवुं, दझाडवुं.	दाझ, डाम, दाझणुं.	दाझेेलुं, दाझेेल.
दीप.	दीप्=दीपवुं.	दीपवुं, दीपावुं.	दीपो, दीवी, दीवेट, दी- वाळी, दीवेल.	दीपावडुं, दीपेलुं.
दे.	दा=आपवुं.	देवुं, देवडावुं, देवाडवुं, देवरावुं.	देण, देवड, देणदार, दीधेलुं, इ०	
दोड, द्रोड.	दु=दोडवुं.	दोडवुं, द्रोडवुं, दोडावुं.	देवाळुं, देवाळीओ, देवुं, दोड, दोडादोड.	दोडेेलुं, दोडतो-ती-तुं.

गू० मू०	सं० भा० के श०	क्रियाद.	नाम.	विशेषण.
धम.	ध्मा=धमवुं.	धमवुं, धमावुं.	धमण, धमनार, धमधमाट.	धमेलुं, इ०
धर.	धृ=पकडवुं.	धरवुं.	धरनार, धर, धरती, ध-	धरेलुं, इ०
			रित्री. [धरा.	
धार.	धृ=धारवुं.	धारवुं.	धारणा, धारो, धारण, धार,	धारेलुं, इ०
धाव.	धे=धावुं.	धाववुं, धवडावुं.	धाव, धावण.	धावणुं, इ०
धीक.	धिस्=धीकवुं.	धीकवुं, धीकावुं.	धीकडी.	धीकेलुं, इ०
धूज, धूज.	धू=धूजवुं.	धूजवुं, धूजावुं.	धूजारो.	धूजेलो, इ०
धूण.	धू=धूणवुं.	धूणवुं, धूणावुं.	धूणनार.	धूणेलो, इ०
धूत.	धूर्त्त=धूतारो.	धूतवुं, धूतावुं.	धूतारो.	धूतेलो, इ०
धूमा.	धूम=धूमावुं.	धूमावुं, धूमावुं.	धूणी, धूमाडो.	धूमायलुं.
धो, धोळ.	धाव्=धोवुं. (धो धातु जुओ.)	धोवुं, धोवावुं.	धोतीडं, धोतर, धोणी,	धोळुं, धोयलुं, इ०
			धोत्री, धोळ्ळास, धोलाई.	
नड.	नट्=नडवुं.	नडवुं, नडावुं.	नड, नडतर.	नडेलुं, इ०
नभ्, निभ्.	निर्वह्=नभवुं.	नभवुं, निभावुं.	नभाव, निभाव.	नभेलुं, इ०
नाच.	नृत्=नाचवुं.	नाचवुं, नचावुं.	नाच, नाचण.	नाचेलो, इ०
नाह.	स्ना=नाहावुं. पा०	नाहवुं, नवडावुं.	नहवण, नहावण, नाहणं,	नाहेलो, इ०
		नाहणं.	नवेणीडं.	

नीसर.	निसृ=नीकळवुं.	नीसरवुं.	नीसरणी.	नीसरेलुं, इ०
नोतर.	निमंत्रण=नोतरं.	नोतरवुं.	नोतरं, नोतरियो.	नोतरेलुं, इ०
पकव, पाक.	पच्=पकववुं.	पाकवुं, पकाववुं.	पाक, पकवान, पोंक-ख, पाकुं, पाक्रेलुं, पळुं, पा- पक्काई.	
पखाळ.	प्रक्षल्=पखाळवुं.	पखाळवुं.	पखाल (देवस्थानने धो- वुं ते).	कतुं. पखाळेलुं.
पच.	पच्=पचवुं.	पचवुं, पचाववुं.	पाचन, अपचो.	पचतुं, पाचक, इ०
पड.	पट्=पडवुं.	पडवुं, पाडवुं, पडावुं.	पडाव, पडापडी, पडती.	पडेलुं, पडतर, पडाउ, इ०
पठ.	पठ्=पठवुं, भणवुं.	पढवुं, पढावुं.	पाठ, पाडो. पाठी, पाठक.	पढेलो, इ०
परख.	परि+ईक्ष्=परीक्ष्=प- रखवुं.	परखवुं, पारखवुं, परखाववुं.	पारेख, परीख, पारखुं, पारखेलुं, इ०	
परण.	परि+नी=परिणय्=प- रणवुं.	परणवुं, पणवुं, परणाववुं.	परख. पणतर, पणियत.	परणेलुं, इ०
पहेर.	परिहित, परि+धा उप- रथी हित=पहेरेलुं.	पहेरवुं, पहेराववुं.	पहेरण, पहेरामणी, पहेरणुं.	पहेरेलुं, पहेरवानुं, इ०
पहोच.	प्राप्त=मळेलुं.	पहोचवुं, पहोचाडवुं.	पहोच.	पहोचेलुं, इ०
पाथर.	प्र+स्तृ=पाथरवुं.	पाथरवुं, पथराववुं.	पाथरणुं, पथारी, पथारो, पाथरेलुं, इ० पाथरण.	

गू० मू०
पाळ.

सं० धा० के श०
फ़ाल्=पाळवुं.

क्रियापद.
पाळवुं.

नाम.
विशेषण.

पाल, पाळ, पालीओ, पा-
पाळेलुं, इ०

रणुं, पालणुं, पालण,
पाली, पाळी.

पी.
पीगळ.
पीड.
पीमळ.
पीरस.
पीस.
पूछ.
पूज.
पूर.

पा=पीनुं.
विगळ=पीगळवुं.
पीड्=पीडवुं.
पीरमळ=सुगंध.
परि+विष्=पीरसवुं.
पिष्=दळवुं.
प्रच्छ=पूछवुं.
पूज्=पूजवुं.
पू=पूरवुं.

पान.
पीगळनार.
पीडा.
पीमळ.
पीरसणुं, पीरसणीआ.
पीसणी.
पूछपाछ, पूछणी, पूछापूछ.
पूजा, पूजापि, पूजारी.
पूरवार, पूरवारी, पूर,
पूरवणी.

पीधेलुं, इ०
पीगळेलुं, इ०
पीडक, पीडेलुं, इ०
पीमळेलुं, इ०
पीरसेलुं, इ०
पीसेलुं, इ०
पूछेलुं, इ०
पूजेलुं, इ०
पूरेलुं, पूरं, पूरतुं.

पेस.
पोकार.
पोस, पोष.
फळ.

पेसवुं, पेसाडवुं.
पोकारवुं, पोकारावुं.
पोसवुं, पोसावुं.
फळवुं.

पेसनार, पेसारी.
पोक, पोकार.
पोषण, पोसनार.
फळ, फाळ, फलाहार.

पेठेलुं, इ०
पोकारेलुं, इ०
पोषक, पोसेलुं, इ०
फळवंत, फळद्रुम, इ०

फस.	पशु=बांधवुं.	फसवुं, फसाववुं, फांसवुं.	फांसो, फांसी, फांस, फां- फांसियुं, फसेलुं, इ०
फाड.	स्फट्=फाडवुं.	फाडवुं, फडाववुं, फाटवुं, टावुं.	फाड, फाट, फाडियुं, फां- टो, फटायो, फाट- फूट, फाटाफाट.
फीण.	फेन्=फीण चडवुं.	फीणवुं, फीणाववुं.	फीण.
फूल.	फुल्ल=खीलवुं, फूलवुं.	फूलवुं, फूलाववुं, फूलववुं, फूलावुं.	फूल, फूलुं, फूलको, फूले- कुं, फूलडुं, फूलणजी, फोल्लो.
फोड.	स्फुट्=फोडवुं.	फोडवुं, फाडाववुं.	फोडेलुं, इ०
फोल.	फुल्ल=फूलवुं.	फोलवुं.	फोलेलुं, इ०
वगड.	विघटनम्=वगाड.	वगडवुं, वगाडवुं.	वगाड. [वळतुं. वगाडेलुं, वगाडेलुं.
वळ.	जळ=वळवुं.	वळवुं, वाळवुं.	वळतण, वळतरा, वळापो, वळीअल, इ०
बांध.	बांधुं=बांधवुं.	बांधवुं, बांधाववुं.	बांध, बांधो, बांधणी.
बीछा.	विस्तरणं=बीछानुं.	बीछावुं.	बीछानुं.
बीड.	वेष्टन=बीडो.	बीडवुं, बीडाववुं.	बीछोवेलुं, इ० बीडेलुं, इ०
वेसा.	विशुं=पेसवुं.	वेसवुं, वेसाडवुं, वेसावुं, भू- तकाळ वेतुं.	वेसणी, वेसणुं, वेठक, वे- वेसतुं, इ० सामण, वेसामणुं.

गु० सू०	सं० भा० के श०	क्रियापद	नाम	विशेषण
बोल.	बल्=बोलवुं.	बोलवुं, बोलाववुं.	बोल, बोली, बोलबोल.	बोलकणुं, बोलुं, इ०
बोळ.	बुल्=बोळवुं.	बोळवुं, बोळावुं.	बोळ, बोळी, बोळबोळ.	बोळ, बोळियां, बोळेलुं.
भज.	भज्=भजवुं.	भजवुं, भजाववुं.	भजन, भजनियो, भज- नार, भजनियां.	भजनिक, भजेलुं, भजेल, इ०
भण.	भण्=भणवुं.	भणवुं, भणाववुं.	भणतर, भणामण.	भणेल, इ०
भम.	भम्=भमवुं.	भमवुं, भमाववुं, भंभेरवुं, भं- भोळवुं.	भमर, भमरो, भमरडो, भ- मरी, भमरडी, भमडो.	भमतुं, भमेल, इ०
भर.	भृ=भरवुं.	भरवुं, भराववुं, भरावुं.	भरणुं, भरण, भरणी, भरत, भर- भरतल, भरथार, भर- तियुं, भरतियो, भरती, भराव.	भर, भरपूर, भराउ, भरेलुं, भरतियो.
भस.	भष्=बोलवुं, भसवुं.	भसवुं, भसाववुं.	भसाभस.	भसतुं, इ०
भाग, भांग.	भंज्=भांगवुं.	भांगवुं, भंजाववुं, भांजवुं, भागवुं.	भाग, भांजणी, भागाकार, भां- भांजगड, भांमाण, भां- गारो, भांजनार, भांगि- यो, भांजक, भाज्य, भागती. भाळ, भलामण, भालवणी.	भागुं, भांगुर, भांगेलुं, भागवुं, भांगलुं.
भाळ.	भल्=जोवुं.	भाळवुं, भाळववुं.		भाळेलुं, इ०

भीख. भिक्ष=भीख मागवी.

भीखिवं.

भूक्=भूकंवं.

भूकंवं.

भूज्=भूजवूं.

भूजवूं, भूजावूं.

भूक्=भूकंवं.

भूकंवं, भूकावूं.

मय्=मय=वलीवूं, डहीळवूं.

मयवूं, मयावूं.

मृ=मरवूं.

मरवूं, मारवूं, मरावूं.

मुस्=मसळवूं.

मसळवूं, मसळावूं.

मिल्=भेगूं थवूं.

मळवूं, मेळवूं.

मृग्=मागवूं.

मागवूं, मगावूं.

मृज्=मांजवूं.

मांजवूं, मंजावूं.

माप्=मापवूं.

मापवूं, मपावूं.

मुह्=मुश्रावूं.

मुश्रावूं.

मुच्=मुकंवं.

मुकवूं, मुकावूं.

भीख, भिक्षा, भीखारी.

भिक्षुक, भूखडूं, भीखारु,
भीखिलूं.

भैंकडो.

भैंकतो.

भूंजनार, भाडभूंजो.

भूंजेलूं, इ०

भोक्.

भोकेलूं, इ०

मंथन.

मथेलूं, इ०

मार, मारामारी, मारो, मरणियो, मारकणो, मा-
रण, मोत.

मसळनार.

मसळेलूं, इ०

मळतर, मेळ, मळतियो, मळतावडूं, इ०

मेळवण, मेळावो, मेळो.

मागनार, मागणी, मागणूं, मागतूं, मागणिया, मागेलूं.

मागण, मागूं.

मंजन, मार्जन.

मंजिलूं, इ०

माप, मपारो, मपामणी, मापेलूं, इ०

मापणी.

मुझण, मुझवण, मुझारो. मुझायेलूं, इ०

मुक्की, मूठो.

मुकेलूं, इ०

गू० मू०	सं० आ० के श०	क्रियापद.	नाम.	विशेषण.
मंड.	मंड=मंडवुं.	मंडवुं, मंडावुं.	मंडन, मूडीओ.	मंडेलो-लीलुं.
योज.	युज्=योजवुं.	योजवुं, योजावुं.	योजना.	योजेलुं, इ०
रखड.	रख्=भमवुं.	रखडवुं, रखडावुं.	रखडाट, रखरख, रखडा- मण, रखड.	रखडेल, इ०
रंग.	रंज्=रंगवुं.	रंगवुं, रंगावुं.	रंग, रंगारो, रंगलो, रंगई, रंगामणी.	रंगी, रंगीत, रंगीलुं, रंगेलुं.
रड.	रट्=रडवुं.	रडवुं, रडावुं.	रडागोळ, राड.	रडकणुं, रडियेल.
रम.	रम्=रमवुं.	रमवुं, रमाडवुं.	रमत, रमकडुं, राम.	रमतुं, रमतियाळ, रमणिय, रमणिक.
रस.	रसितं=रसेलुं.	रसवुं, रसावुं.	रसामण.	रसेलुं, इ०
राख.	रक्ष्=रक्षण करवुं.	राखवुं, रखावुं.	राखडी. राख, रखावट, र- खवाळ, रखवाळी, र- खो, रखोपियो, रखोपुं, राख, रख्या, राखोडी.	राखेलुं, इ०
रांड.	रंडा=रांडेली.	रांडवुं, रंडावुं.	रांड, रांडीरांड, रांडवो.	रांडेली, रंडायली.
रांध.	रध्, रंध्=रांधवुं.	रांधवुं, रंधावुं.	रांधणिलुं, रांधणियो, रांध- णुं, रंधामण, रंधवारो.	रांधेलुं, रांध्युं, रंधायलुं.

रोज-ञ.	रंज्=रीञवुं.	रीजवुं, रीञवुं.	रीञ, रंजन.	रीञेलुं, इ०
रीसा.	रिष्=रीसावुं.	रीसावुं.	रीस, रीसामणां, रसणुं.	रीसाळ, रीसामणुं.
रूठ.	रूष्=रूठवुं.	रूठवुं, रूठवुं.	रूठ.	रूठेलो, रूठ्यो.
रूध.	रूध्, रूध्=रूधवुं (गुग्गळावुं).	रूधवुं, रूधवुं.	रूधण.	रूधायलुं, इ०
रेंस.	रिश्=मारवुं.	रेंसवुं.	रेंसनार.	रेंसेलुं, इ०
रो.	रु=रोवुं. [=रोपवुं.	रोवुं, रोवरावुं.	रुदन, रदन, राव.	रोतुं, इ०
रोप.	रुह् (प्रेरक रोपयति)	रोपवुं, रोपावुं.	रोपो, रोपणी.	रोपेलुं, इ०
लख.	लिख्=लखवुं.	लखवुं, लखावुं.	लेख, लखत, लखामण,	लखेलुं, लखेल.
			लखाई, लेखण, लेखक, लेखुं.	
लग.	लू (लुनाति) = कापवुं, लणवुं.	लणवुं.	लाणी (कापणी).	लणेलुं.
लाग.	लग्=लागवुं.	लागवुं, लगाडवुं.	लागणी, लाग.	लगतुं, लागट, लागेलो, इ०
लांघ.	लंघ्=लांघवुं.	लांघवुं.	लांघण, लांघणुं, लांघा.	लांघेली.
लीप.	लिप्=लीपवुं.	लीपवुं, लीपावुं.	लेप, लीपण.	लीपेलुं, इ०
लुंढ.	लुंढ्=लुंढवुं.	लुंढवुं, लुंढावुं.	लुंढ, लुंढारो.	लुंढेलुं, इ०

गु० मू०	सं० भा० के श०	क्रियापद.	नाम.	विशेषण.
ले.	ला=लेवुं.	लेवुं, लेवडावुं.	लहेणुं, लेण, लेणदार, लीधेलुं, इ०	
	[ट.]		लेणदेण, लहेणीआत.	
लोड, आळो-	लुट्=लोडवुं.	लोडवुं, आळोटवुं.	लोडण, इ०	
वकास.	विकास्=पहोळुं धवुं=खीलवुं.	वकासवुं.	वकास.	वकाशेलुं, इ०
वखाण.	विख्या=वखाण करां.	वखाणवुं, वखाणावुं.	वखाण.	वखाणेलुं, इ०
वखेर, वखेर.	वि+क्षर्=वखेरवुं.	वखेरवुं, वखेरावुं.	वखेरनार.	वखेरलुं, इ०
वगोव.	विगानं=वगोणुं.	वगोववुं, वगोवावुं.	वगोणुं.	वगोवेलुं, इ०
वरस.	वृष्=वरसवुं.	वरसवुं, वरसावुं.	वरसाद.	वरसेलुं, इ०
वर्त.	वृत्=वर्तवुं.	वर्तवुं, वर्तावुं.	वृत्ति, वर्तारो, वर्त्तणुक, वर्त्तलुं, इ० वर्त्तन.	
वस.	वस्=वसवुं.	वसवुं, वसावुं.	वस्ति, वास, निवास, आ-वाशी, इ० वास, प्रवास, उपवास, वसावुं, वसावो.	
वहे.	वह्=वहेवुं.	वहेवुं, वहेरावुं.	वहेळो, वहेण, वाहन, वहे-वहेतुं, इ० ल, वहाण, वहीतरो, प्रवाह.	

वळ.	वळ=वळवुं.	वळवुं, वाळवुं.	वळण, वळ.	वळेळुं, इ०
वळग.	लग्, विलंग्=वळगवुं.	वळगवुं, वळगाडवुं.	वळगणी, वळगण, वळ- गाड.	वळगोळुं, इ०
वा.	वा=वावुं.	वावुं.	वा, वायरो.	वायेल, इ०
वांच.	वच्=वांचवुं.	वांचवुं, वांचावुं.	वांचन, वांचन.	वांचेलुं, इ०
वाट.	वृत्=वाटवुं.	वाटवुं, वटावुं.	वाट (रस्तो).	वाटेलुं, इ०
वाव.	वप्=वाववुं.	वावुं.	वावणी, वावितर.	वावेलुं, इ०
वीचर.	वि+गृह्=ओगळवुं.	वीचरवुं, वीचारवुं.	वघरो, वघार, विग्रह.	वीघरोळुं, इ०
वीछळ.	प्रक्षालन=धोवुं.	वीछळवुं, वीछळावुं.	वीछळनार.	वीछळेळुं, इ०
वीज.	वीज्=वीजवुं.	वीजवुं.	वीजणो.	वीजेळुं, इ०
वीट.	वेटनं=वीटो.	वीटवुं, वांटावुं.	वीटो.	वीटेळुं, इ०
वीसर.	विस्मृ=वीसरवुं.	वीसरवुं, वीसावुं.	विस्मरण, विसार.	वीसरोळुं, इ०
वेच्.	विक्री=वेचवुं.	वेचवुं, वेचावुं.	वेचाण, वेचामणी.	वेचाउ, वेचातुं, वेचाणियुं, वेचतुं.
वेठ.	विष्टि=वेठ.	वेठवुं.	वेठ.	वेठियो, वेठियुं, वेठेळुं.
शीकार.	स्वीकार=अंगीकार.	शीकारुं, शीकारावुं.	शकार.	शीकारेळुं, इ०
शीख.	शिक्ष=शीखवुं.	शीखवुं, शीखाडवुं, शीखवुं.	शीखामण, शीखवणी, शीख.	शीखाउ, इ०

गु० मू०

संचर.

संचर=जवुं.

सज.

सज्ज=सजवुं.

संभाळ.

संभृ=संभाळवुं.

समार.

स्मयं=समारवुं.

समाव.

सम+आ+विश्=समा-

विश् = समास

करवो.

सहे.

सह्=सहेवुं.

सळ.

शट्=सळवुं.

साचव.

संचय्=एकठुं करवुं.

सांध.

संधा=सांधवुं.

सांपड.

संपादन=मेळवुं ते.

सींच.

सिच्=छांटवुं.

सीक्ष.

सिद्ध=पूरुं थवुं.

सीव, शीव.

सिक्=सीववुं.

क्रियापद.

संचरवुं.

संचरवुं, संचारवुं.

सजवुं.

संभाळवुं.

समारवुं, समारवुं.

समावुं.

नाम्.

संचरनार.

[चार. संचरतुं, इ०
संचराई, संचरामण, सं-
साज, सजेले.

संभाळ.

संभाळेलुं, इ०

समरामण.

समारेलुं, इ०

समाविश, समास.

समावेलुं, इ०

(४०)

सहनता.

सहेलुं, सद्य.

सळो.

सळेलुं, इ०

साचवणी, सचवामणी.

साचवेलुं, इ०

सांध, सांधो, सांधण.

सांधेलुं, इ०

सांपडनार.

सांपडेलुं, इ०

सींचण.

सींचेलुं, इ०

सीक्षेलुं, इ०

शीवण-णी, सीवाई, सीव-

सीवेलुं, इ०

डामण.

सुंघ.	सुंघवुं, सुंघाडवुं.	सुंघनार, सुंघाडनार.	सुंघेलुं, इ०
सूकव.	शुष्=सूकावुं.	सूकावुं, सूकावुं.	सूकुं, इ०
सूज.	शुथ=सूजो.	सूजवुं, सूजावुं.	सूजेलुं, इ०
सूस.	सूच्=सूशवुं.	सूझवुं, सूझाडवुं.	सूशेलुं, इ०
सूण.	श्रु=सोभिळवुं.	सूणवुं, सूणावुं.	सूणेलुं, इ०
सूण.	शून=सूजेलुं.	सूणवुं, सूणावुं.	सूणेलुं, इ०
सोसा.	शुष्=सोसावुं.	सोसावुं.	सोसिलुं, इ०
हण.	हन्=हणवुं.	हणवुं, हणावुं.	हणेलुं, इ०
हर.	ह=हरवुं.	हरवुं.	हरेलुं, इ०
हरख.	हर्ष=हरखवुं.	हरखवुं, हरखावुं.	हरखिलुं, इ०
हस.	हस्=हसवुं.	हसवुं, हसावुं.	हसतुं, इ०
हीड.	हिंडु=जवुं.	हीडवुं, हीडाडवुं.	हीडिलुं, इ०

पूरवणी.

थोडांक क्रियापद फारसी शब्दोपरथी थयांछे तेमांनां जे सांप्रयोगे ते नीचे लख्यांछे:—
 १ कवूरातपरथी कवूळवुं. २ खरीदीपरथी खरीदवुं. ३ गुजारीपरथी गुजारवुं, गुजरवुं. ४ गुमपरथी गुमावुं.

साधारण परचूरण शब्दो.

पाठमां आमांना जे शब्दो आवे ते शिखववा.

अकरांतियुं. संस्कृत. अतिक्रांत.
 अकल. अरबी.
 अकारत-ज. सं. अकार्य.
 अकीक. अरबी.
 अखतरो. अरबी. इख्तिरा=शोध.
 अखत्यार. अरबी. इख्तियार.
 अखाडो. सं. अक्षवाट. कसरत
 करवानी जग्या.
 अखात्रीज. सं. अक्षयतृतीया.
 अखोड, अखरोट. सं. अक्षोट-ड.
 अखोवन. सं. अक्षयवन.
 अगथियो. सं. अगस्ति.
 अगम. सं. अगम्य.
 अगमनिगम. सं. आगमनिर्गम.
 अगासी. सं. अवकाश, आकाश.
 अगियार. सं. एकादश.
 अघरूं. सं. अग्राह्य.
 अंगरखो-खुं. सं. अंगरक्षक.
 अचरज-त. सं. आश्चर्य.
 अच्छूं. सं. अच्छं.
 अजब, अजायब. अरबी.
 अजमायेस. फारसी. आजमाइश.
 अजमाववूं. फारसी. आजमुदन.

अजीठुं, अजीठवाड. सं. उच्छि-
 ष्ट=जमतां वधेलुं.
 अजीरण. सं. अजीर्ण.
 अंजीर. सं.
 अटारी. सं. अट्टालिका.
 अठवाडियुं. सं. अष्टवार.
 अडधुं. सं. अर्ध.
 अडाळी. सं. अट्टालिका.
 अणकूट. सं. अन्नकूट=अन्ननो
 ढगलो.
 अणर्चितुं. सं. अचिन्त्य.
 अणवर. सं. अनुवर=वरनी पाळळ
 जनार.
 अणी. सं.
 अत्तर. अरबी. अतर, इतर.
 अतर, अत्रे. सं. अत्र.
 अथाक-ग. सं. अस्थाय.
 अदब, आदाब. अरबी.
 अदल. अरबी.
 अदलबदल. अदल बोलवामां वेव-
 डायलो. बदल. अरबी.
 अदा. अरबी.
 अदालत. अरबी.

अदावत. अरबी.
 अदकुं. सं. अधिकम्.
 अनामत. अरबी. अमानत.
 अफवा. अरबी.
 अफसोस. फारसी.
 अफीण. सं. अफीनं, अहिफेनं. फा-
 रसी. अपयून.
 अबधूत. सं. अवधूत.
 अबनूस. फारसी. आवनूस.
 अवरक-ख. सं. अन्नक.
 अचील. अरबी. अचीर.
 अमल. अरबी.
 अमास. सं. अमावास्या.
 अमीन. अरबी.
 अमीर. अरबी.
 अमुक. सं.
 अंबाडी. फारसी. अंबारी.
 अरक. सं. अर्क.
 अरज. अरबी. अर्ज.
 अरसो. अरबी. अर्सह.
 अरे. संस्कृत.
 अलबत. अरबी. अलबतह.
 अलाको-खो. अरबी. इलाकह.
 अलाहिदुं. अरबी. अलाहिदह.
 अली. सं. आली=वहाली.
 अवघड. सं. अव+घट.
 अवजोग. सं. अवयोग.
 अवरथा. सं. वृथा.
 अवाज. फा. आवाज़.

आवास. सं. आवास.
 अवेज, अवेजी. अ. इवज़.
 अशरफी. अरबी.
 अशराफ. अरबी.
 अषाड, अखाड. आखाड जुओ.
 अस्वाच. अरबी.
 असमान. फा. आसमान.
 असल. अरबी.
 असील. अरबी.
 अस्तर. सं. आस्तर. फारसी. अस्तर.
 अस्वार. सं. अश्ववार.
 अळसी. सं. अतसी.
 आ.
 आंकडो. सं. अंकुट.
 आंगणुं. सं. अंगन.
 आंग्व, आंग्व. सं. अक्षि.
 आंच. सं. आर्च.
 आंतरडुं. सं. अन्नम्.
 आंधळुं. सं. अन्ध.
 आंवो. सं. आप्र.
 आंसु. सं. अश्रु.
 आइन. फा. आइने अकवरी=अकब-
 रनो कायदो.
 आंकडो. सं. अर्क.
 आकळविकळ. सं. आकुल व्याकुल.
 आकीन. अरबी. यकीन.
 आखर. अरबी. आखिर.
 आखाड. सं. आषाढ.
 आखुं. सं. अक्षत.

आखूनजी. फारसी. आखून्दजी.

आगळ. सं. अग्र.

आगळो. सं. अर्गल=उलाळो.

आर्घु. सं. अग्राह्य.

आज. सं. अद्य.

आजम. अ. आजम.

आजार. फा. आझार.

आजिजी. आ. आजिझी.

आजो. सं. आर्यक.

आतश, आतशबाजी. फारसी.

आतिश, आतिशबाजी.

आदत. अरबी.

आदमी. अरबी.

आदर. सं.

आदुं. सं. आर्द्रकं.

आठ. सं. अष्ट.

आठेजाम. सं. अष्टयाम.

आडत. सं. ऋध्.=वधुं. अर्द्धति.

आपण. सं. आत्मन्. प्राकृत. आप्पा.

आफत. अरबी.

आफताब. फारसी.

आफरीन. फारसी.

आबखोरो. फारसी.

आबदा. सं. आपदा.

आबदागीरी. फारसी. आफताबगीर.

आबरू. फारसी.

आबाद.

आबादानी. } फारसी.

आबादी. }

आबेहुब. अरबी. हूबहू.

आबोहवा, आबहवा. फारसी.

आमदानी. फारसी. आमदनी.

आमली. सं. अम्लिका.

आयनो. फा. आइना.

आरजू. फारसी. आरझू.

आरत. सं. आर्त.

आराम. संस्कृत.

आरी. सं. आरा.

आलम. अरबी.

आशक, माशूक. अरबी. आशिक,

माशूक.

आसो. सं. आश्विन.

आहीर. सं. आभीर.

आळस. सं. आलस्य.

इ.

इंडुं. सं. अंड.

इकबा = नशीब. अरबी.

इकरार. अरबी.

इज्जत. अरबी. इझ्जत.

इज्जतआसार. फारसी. इझ्जत-

आसार.

इजन. फारसी. इइन.

इजा. अरबी. ईशा.

इजार. अरबी. ईजारा.

इजारो. फारसी. इजारा.

इतबार. अरबी.

इतर. संस्कृत.

ईतराजी. अरबी. एतेराजी.

इति. संस्कृत.

इत्तिफाक. अरबी.

इन्कार. अरबी.

इन्सान. अरबी.

इन्साफ. अ.

इनाम. अरबी.

इन्तिखाव. अरबी.

इन्तिजार. अरबी.

इवारत. अरबी.

इमलो. अरबी. अमला.

इमान. अरबी. ईमान.

इमारत. अरबी.

इरादो. फारसी. इरादा.

इलकाब. अरबी. अल्काब.

इलम. अ. इल्म.

इलाज. अरबी.

इशक. अरबी. इश्क.

इशारत. अरबी.

इसब्रगोळ. फारसी. इस्पुगूल अथवा

इस्वूगूल=ऊंटीयुं जीहं.

ई.

ईधणुं. सं. ईधनं.

ईट. सं. इष्टिका.

ईद. अरबी.

ईस. सं. ईशा.

उ.

उजाणी. सं. औद्यानी. उद्यान=बाग.

उत्तराण. सं. उत्तरायण. उत्तर+अ-

यन. अय् धा. जवुं.

उतावळुं. सं. उत्तूर्ण.

उदमात. सं. उन्माद.

उदरावो. सं. उद्वेग.

उधै. सं. उद्देहिका.

उमदा. अरबी.

उमर. अरबी.

उमराव. अरबी. उमरा.

ऊ.

ऊंचुं. सं. उच्चं.

ऊंर. सं. उष्ट्र.

ऊंदर. सं. उन्दुर.

ऊकरडो. सं. उत्कर.

ऊजड. सं. उद्धीत.

ऊजळुं. सं. उज्जल.

ऊजागरो. सं. उज्जागर; जागृ

धा. जागवुं.

ऊणुं. सं. ऊनं.

ऊधरस. सं. ऊर्ध्वरस.

ऊन. सं. ऊर्ण.

ऊनाळो. सं. उष्णकाल.

ऊभुं. सं. उत्थम्भनं.

ऊमरो. सं. अम्बुर, उडुम्बर.

ए.

एकठुं. सं. एकत्र.

एकर. ईथेजी.

एजन. अ. ऐज्ञन.

एठवाड. अजीतुं जुओ.
 एडी. सं. अंहि.
 एब. अरबी. ऐब.
 एहसान. अरबी.
 एळची. तुर्की. वकील.
 एळची-की, एलायची. सं. एला,
 एलीका.

ओ.

ओच्छव. सं. उत्सव.
 ओछाड. सं. अवच्छादन.
 ओजार. अरबी. ओझार.
 ओटलो. सं. आस्थल.
 ओठ. सं. ओष्ठ.
 ओडकार. सं. उद्गार.
 ओरत. अरबी. औरत.
 ओरमाई. सं. अपरमातृ.
 ओलाद. अरबी. औलाद.
 ओलीओ. अरबी. औलीआ.
 ओशीकुं, ऊशीकुं. सं. उत्=उपर,
 शीर्षक=माथुं. उच्छीर्षक.
 ओस. सं. अवश्याय=ज्ञाकळ.
 ओसड. सं. औषध.
 ओसार. सं. आस्तार.
 ओळ. सं. आलि, आवलि.
 ओळभो. सं. अवलंबन.

क.

कई, कईक. सं. किंचित्.
 ककु. सं. कुंकुम.

कंकोतरी. सं. कुंकुमपत्री.
 कंगाळ. सं. कंकाल.
 ककडो. सं. खंडक.
 कजा. अरबी. कज्ञा.
 कजीओ. अरबी. कझिया.
 कटागुं. सं. कषायित.
 कटार-पी. सं. कट्टार.
 कठण. सं. कठिन.
 कडाई, कढा. सं. कटाह.
 कणसलुं. सं. कणिश.
 कणसारो. सं. कंसकार.
 कद. अ.
 कदर. अ.
 कपडुं. सं. कर्पटं.
 कपास. सं. कार्पास.
 कपाळ. सं. कपोल.
 कपूर. सं. कर्पूर.
 कवजो. अ. कव्ज्ञा.
 कवर. अ. कव्र.
 कवाट. इ. कप्चोर्ड.
 कवालो. अ. कवालाह्.
 कवीलो. अ. कवीलह्.
 कबूल. अ.
 कम. फा.
 कमबलत. फा.
 कमर. फा.
 कमसुखन. फा. कमसुखुन=थोडा-
 बोलो.
 कमाड. सं. कपाट.

कमान. फा.
 कर. सं.=वेरो.
 करकशा. सं. कर्कशः.
 करज. अ. कर्ज.
 करम. सं. कृमी.
 करवत. सं. करपत्र.
 करशण. सं. कर्षण.
 करार. अ.
 करोड. सं. कोटी. सो लाख.
 कलफ. अ.
 कलम. सं. अने अ.
 कलाल. सं. कल्पपाल.
 कलिहार. सं. कृष्णसार.
 कलेवर. सं.
 कवाएत. अ. कवाइद.
 कवात. सं. क्वाथ.
 कसब. अ. कशब. सोना रूपानो.
 कसब. अ.=हुनर.
 कसम. अ.
 कसर. अ. कख.
 कसरत. अ.
 कसुंबो. सं. कुसुंभ. रातो रंग.
 कसूर. अ. कुसूर.
 कस्तूरी. सं.
 कस्वो. अ. कस्वह्.
 कह्डी. सं. कद्दूर.
 कां, केम. सं. किम्.
 काकरो. सं. कंकर.
 काख. सं. कक्षा.

कांग. सं. कंगु.
 कांगरा. फा. कंगरा.
 कागज, कागळ. फा. कागश.
 कागडो. सं. काक.
 कागदी. फा. कागझी.
 काच. सं.
 कांचळी. सं. कंचुकी.
 काजळ. सं. कज्जल.
 कांजी. सं. कांजिकं.
 काजी. अ. काझी.
 काट. सं. काष्ठ.
 कांटो. सं. कंटक.
 काठी. सं. काष्ठ.
 कातर, कातरा. सं. कर्तरी.
 कादव. सं. कर्दम.
 कांदो. सं. कन्द.
 कान. सं. कर्ण.
 कानून. अ.
 काफर. अ. काफिर.
 काफलो. अ. काफिलह्.
 कांबळो. सं. कम्बल.
 काबर, काबह्. सं. कर्बुर.
 काबिल. अ.
 काबू. अ.
 कायदो. अ. काइदह्.
 फायम. अ. काइम.
 कायर. सं. कातर.
 कायल. अ. काइल. मात करवुं.
 कायली. अ. काहिल. मांदो.

कारकीर्दी. फा. कारकदीगी.
 कारकुन. फा.
 कारखानुं. फा. कारखानह्.
 कारतक. सं. कार्तिक.
 कारभार. फा. कारोबार.
 कारीगर. सं. कार्यकर.
 कांसु. सं. कांस्य.
 काळजुं. सं. कालेयं.
 काळुं. सं. कालं.
 किताब. अ.
 कितो. अ. कितअह्.
 किनारो, किनारी. फारसी. किनारह्.
 किमियो. अ. कीमीया.
 किरमज. सं. कृमिजं.
 किरायुं. अ. किरायह्.
 किश्त. फा. कुश्त. शेररंजमां.
 किस्त. अ. = हप्तो.
 किस्मत. अ.
 किस्सो. अ. किस्सह्.
 कीटुं, कीटी. सं. किट्ट.
 कीडी. सं. कीटिका.
 कीडो. सं. कीट.
 कीनो. फा. कीनह्.
 कीमत. अ.
 कुद्रत. अ.
 कुंडाळुं. सं. कुंडलि.
 कुप्पी. सं. कूपी.
 कुमक. फा.
 कुमळुं, कुंळुं. सं. कोमलं.

कुमास. अ.
 कुरकुरीउं. सं. कुर्रुर.
 कुल. सं. कुल=एकटुं करवुं. अ.
 कुल्ल.
 कुवाडो. सं. कुठार.
 कूकडो. सं. कुक्कुट.
 कूकवो. सं. कुक्वण.
 कूख. सं. कुक्षि.
 कूच, कूजो. फा. कूझा.
 कूच. फा. = चालवुं.
 कूची. सं. कुंचिका.
 कूचो. सं. कूचः.
 कुंडी. सं. कुंडी.
 कूतरो. सं. कुक्कुर.
 कूवडो. सं. कुब्ज.
 कूवो. सं. कूप.
 केड. सं. कटि.
 कैद. अ. कैद.
 कैफ. फा. कैफ.
 कैफियत. अ. कैफियत.
 केर. अ. कहर.
 केवडो. सं. केतकः.
 केगुडां. सं. किंगुकः.
 केळ. सं. कदली.
 कोठ. सं. कपित्थ.
 कोठो. सं. कोष्ठ.
 कोढ. सं. कुष्ठ.
 कोणि. सं. कफोणि.
 कोतर. सं. कोटर.

कोताई. फारसी. कोताही. कसर
करवी ते.

कोदरा. सं. कोद्रव.

कोदाब्बो. सं. कुदालः.

कोपरियुं. सं. कूर्पर. कोणी.

कोम. अ. कौम.

कोयल. सं. कोकिला.

कोल. अ. कौल.

कोळियो. सं. कवल.

कौवत. अ. कुव्वत.

क्यारडो. सं. केदार.

क्यामत. अ. कियामत.

क्यास. अ. कियास.

ख.

खई. सं. क्षय.

खच्चर. सं. खेसर, खेचर.

खंजर. फारसी.

खजानो. अ. खजानह्.

खजूर. सं. खज्जूर.

खट्. सं. षट्.

खडी. सं. खटी.

खत. अ. खत्त.

खतरो. अ. खतरह्.

खता. अ.

खन्नर. अ.

खन्नतर. फा. कन्नतर.

खभो. सं. स्कन्ध.

खमा. सं. क्षमा.

खरच. अ. खर्ज. फा. खर्च.

खरजवुं. सं. खर्जूः.

खराब. अ.

खरी. सं. क्षुर, खुर.

खरीद. फा.

खर्चुं. सं. खर्ज. खर्चुं जवुं ते.

खल. सं. खल्ल.

खलक. अ. खल्क.

खलास. अ.=खाली थई जवुं ते.

खलीफ. अ. खलीफह्.

खलेल. अ. खलल.

खवास. अ.

खव्वीस. अ. खवीथ.

खस. सं.

खसखस. सं.

खसम. अ. खस्म.

खसलत. अ. खस्लत.

खळुं. सं. खलं.

खाएश. फा. खाहिश.

खाक, खाख. फा.

खाटली. सं. खट्टिका=ठाठडी.

खाटलो. सं. खट्वा.

खातर, खातरी. अ. खातिर, खा-
तिरी.

खांध. सं. स्कंध.

खानुं. फा. खानह्. स्थळवाचक.

खापरियुं. सं. खर्परि.

खामी. फा.

खामुखा. फा. खाह्मखाह्.

खार. सं. क्षार.

खालसा. अ. खालिसह्.
 खाली. अ.
 खाविन्द. फा.
 खास. अ. खास्स.
 खासियत. अ.
 खाळ. सं. खल्ल.
 खिजमत. अ.
 खिताब. अ.
 खिलत. अ. खिलअत.
 खीलो, खीली. सं. कील, कीला,
 खीला.
 खीसुं. फा. कीसह्.
 खुडदो. फा. खुरदह्.
 खुद. फा.
 खुदा. फा.
 खुमारी. अ. खुमार.
 खुशकी. फा.
 खुशनुमा. फा.
 खुशाली. खुश फा. +हाली अ.
 खुशामत. फा. खुशामद.
 खुशी. फा.
 खून. फा.
 खूप. सं. गुंफ्=गुंयवुं.
 खूबसुरत. खूब. फा. अने सुरत, अरबी.
 खूबी. फा.
 खूमचो. फा. ख्वान्चह्.
 खूरशी. अ. कुर्सी.
 खेपियो. सं. क्षेपक.
 खेम. सं. क्षेम.

खेरखाह. खैर अ. +ख्याह् फा.
 खेरसल्ला. अ. खैरसलाह्.
 खेरात. अ. खैरात.
 खेरियत. अ. खैरियत.
 खेरीज. अ. खारिज.
 खोगीर. फा.
 खोजो. फा. ख्वाजह्.
 खोपरी. सं. खर्पर.
 खोराक. फा. खुराक.
 खोल. सं. खलः.
 खोळियुं. सं. खल्ल.
 खोळो. सं. कोलः.
 ख्याल. अ. खियाल.
 ग.

गज. फा. गझ.
 गजब. अ. गझब.
 गजल. अ. गझल.
 गजवुं. सं. गुह्य.
 गंज, गंजी. सं.
 गंजीफो. फा. गंजीफह्.
 गधेडो. सं. गर्दभः.
 गफलत. अ.
 गर. सं. गर्भ.
 गरक. अ. गर्क.
 गरज. अ. गर्ज.
 गरद. फा. गर्द.
 गरम. सं. गर्म. फा. गर्म.
 गरीब. अ.
 गल. सं. गरल.

गलत. अ.

गलीच. अ. गलीझ.

गलेफ. अ. गिलाफ.

गळयुं. सं. गुल्यः.

गाउ. सं. गव्धूत.

गागर, गागेर. सं. गर्गरी.

गाजर. सं. गर्जर.

गाजवीज. सं. गर्जनविद्युत्.

गाडर. सं. गडुर.

गाडुं, गाडी, गाल्ली, गाडीत,
गाडीवान. सं. गंत्रि.

गाभ, गाभणी, गाभो. सं. गर्भ.

गाम, गामठी, गामडुं, गामडियुं.

सं. ग्राम.

गाय. सं. गौ, गो.

गारुडी. सं. गारुडिक.

गालीचो. फा. गालीचह्.

गाळ. सं. गालि.

गीबत. अ. गीबत.

गिरफतार. फा. गिरिफ्तार.

गिल्लो. फा. गिलह्.

गुंगणुं. फा. गुंग.

गुजरवुं. फा. गुझस्तन.

गुजरान. फा. गुझरान.

गुजारवुं. फा. गुझास्तन.

गुटको. सं. गुटिका.

गुदस्त. फा. गुझस्त.

गनाह, गुनेहगार. फा. गुनह, गुन-
हगार.

गुफा. सं. गुहा.

गुमावुं. फा. गुम.

गुमास्तो. फा. गुमादता.

गुलतान. फा. गलतान.

गुलवास. फा. गुलेअब्बास.

गुलमोहोर. फा. गुलेमुन्ह.

गुलाव. फा. गुलउपरथी.

गुलाम. अ.

गुस्तो. अ. गुस्सह्.

गूगळ. सं. गुग्गुल.

गेव, गेबी. अ. गैव, गैबी.

गेरत. अ. गैरत.

गेरु. सं. गैरिक.

गोखरु. सं. गोक्षुर.

गोटलो, गोटली, } सं. गुटिका.
गोटी, गोटो, गोटिला. }

गोठीओ. सं. गोष्ठी.

गोड, गड. सं. गंड.

गोफण. सं. गोफणा.

गोर. सं. गुरु.

गोरव. सं. गौरव.

गोरी, गोहं. सं. गौर.

गोलेंदाज. फा. गोलाअंदाझ.

गोसाईं. सं. गोस्वामी.

गोळ. सं. गुल.

गोळी. सं. गुली (ओसडनी).

गोळो, गोळी. सं. गोल.

घ

घउं. सं. गोधूम.

वणुं. सं. घन.
 घर. सं. गृह.
 घरडो. सं. जरंडः.
 घरण. सं. ग्रहण.
 घराक. सं. ग्राहक.
 घरेणुं. सं. गहन.
 घरोळी. सं. गृहालिका.
 घा, वाव. सं. घात.
 घाचरो. सं. घर्घर.
 घाणी. सं. घूर्णि.
 वाम. सं. घर्मे.
 घी. सं. घृत.
 घूघरी. सं. घर्घरी.
 घूड, घूवड. सं. घूक.
 घेभर, घेबर. सं. घृतवर.
 घेरो. सं. गभीर.
 घेलुं. सं. ग्रथिल.
 घो. सं. गोधा.
 घोडो. सं. घोटक.

च.

चक. तुर्की. चिक.
 चकरडी, चकरडुं, चकती, }
 चाक, चकरी, चकमं- } सं.
 डळ, चकचक, चक्री. } चक्र.
 चकलो. सं. चक्र.
 चकलेदार. सं. चक्र. दार. फा.
 प्रत्यय.
 चटणी. सं. चट्=भागवुं.
 चटाइ. सं. कट.

चडवो. सं. चलुक.
 चणा. सं. चणक.
 चणियो, चोरणो, चोयणो. सं.
 चलनी, चलनक.
 चतुराई. सं. चातुर्य.
 चम्मर. सं. चमर.
 चरखो. फा. चखेह.
 चरबी. फा. चर्बी.
 चरु. सं.
 चश्मा. फा. चश्मह.
 चा. चीनाई. त्सा.
 चाक. फा.
 चाकर. फा. सं. चारक.
 चांच. सं. चंचु.
 चाडी, चाडीओ. सं. चाट, चाटु.
 चादर. फा.
 चापको, चावक. फा. चाबुक.
 चामडी, चामटुं, चाटुं, }
 चामडुं, चामडीओ, } सं. चर्म.
 चमार, चमडी.
 चार. सं. चत्वारः.
 चारो, चोतरो, चबुतरो, चोरी,
 चाचर. सं. चत्वर.
 चीथरुं. सं. चीवर.
 चूडो, चूड, चूडी, चुडेल. सं.
 चूडा.
 चूनो, चूरो, चूरण, चूरमुं, चूनी,
 चूदडी. सं. चूर्ण.
 चूलो. सं. चुलः.

चेलो. सं. चेटः.

चोक, चोकटुं, चोकडी, चोकडुं,

चोको, चोकियात. सं. चतुष्क.

चोपट, चोपडी, चोपडो,) सं. चतु-

चोपडुं, चोडुं.) ष्ट.

चोपगां, चोपाई,) सं. चतुष्पद,

चोपाया, चोपां.) चतुष्पाद.

चोमासुं. सं. चातुर्मास.

चोरस. सं. चतुरस्र.

चोळी. सं. चोली.

चौटुं. सं. चतुर्वाट.

छ.

छ. सं. षट्.

छक. सं. चकित.

छछुंदर. सं. छुछुंदर.

छठ. सं. षष्ठी.

छत, छतुं. सं. सत.

छतरी, छतर. सं. छत्र.

छबी. अ. शबीह्.

छरी, छरो. सं. छुरी.

छाणा. सं. छगण.

छानुं. सं. छन्न.

छाल, छाली.) सं. छली.

छोडुं.

छोकरो. सं. शावकः. ;

ज.

जकात. अ. शकात.

जख. फा. शक=शरमावतुं.

जखम. फा. शख्म.

जगन. सं. यज्ञ.

जंग. फारसी.

जंगल. सं.

जंगाल. फा. शंगार.

जडवुं. सं. जंभ.

जणस, जनस. अ. जिन्स.

जतन. सं. यत्न.

जती. सं. यति.

जनानखानुं,) फारसी. जनानखा-

जनानो.) नह्, जनानह्.

जनाव. अ.

जबब. अ. जन्न.

जवानी. फा. शवान.

जमणुं. सं. यामी उपरथी.

जरब. फा. शर्व=धर्मकी.

जरीफ. अ. जरीब.

जरूर. अ. शरूर.

जलदी. फा. जल्दी.

जव. सं. यव.

जवखार. सं. यवशार.

जवाब. अ.

जश. सं. यश.

जहान. फा.

जहानम. अ. जहन्नम.

जळो. सं. जलूका.

जाई. सं. जाति.

जांगलो. इ. एंगल्स.

जांघ. सं. जंघा.

जागीर. फा.

जाजरमान. सं. जाज्वल्यमान.
 जात. सं. जाति.
 जांबु. सं. जम्बु.
 जामदार. फा.
 जामीन, जमान. अ. झामिन, झमान.
 जामो. फा. जामह्.
 जायफळ. सं. जातिफलं.
 जावंत्री. सं. जातीपत्री.
 जामुद. अ. जामूस.
 जाहिर. अ. झाहिर.
 जाहोजलाली. अ. जाहोजलाल.
 जाळ. सं. जाल.
 जिन्दगी. फा. शिंदगी.
 जियाफत. अ. शियाफत.
 जिल्लो. अ. शिलअह्.
 जीकर. अ. शिक्र.
 जीद. अ. शिद.
 जीभ. सं. जिब्हा.
 जीर्. सं. जीरकं.
 जुजवी, जुज. अ. जुझवी, जुझ.
 जुदो. फा. जुदा.
 जुमले, जुमलो. अ. जुम्लह्.
 जुम्मो. अ. झिम्मह्.
 जुलाव. फा. जुल्लाव.
 जुल्फा. फा. झुल्फ.
 जुवान. सं. युवान्.
 जुस्तो. अ. जोश.
 जृ. सं. यूका.
 जूई. सं. यूथी.

जूनुं. सं. जीर्ण.
 जुलम. अ. झुल्म.
 जूवुं, जुवारी, जुगारी. सं. द्यूत.
 जेठ. सं. ज्येष्ठ.
 जेर. फा. झेर.
 जेल. ईग्रेजी.
 जोग. सं. योग, योग्य.
 जोत. सं. ज्योतिः.
 जोतर. सं. योत्र.
 जोवन. सं. यौवन.
 जोर. फा. शोर.

झ.

झट. सं. शटिति.
 झले. अ. जला.
 झवेर. अ. जवहर.
 झाड, झाडी. सं. शाटः, शटिः.
 झाळ. सं. ज्वाला=आंच.
 झेर. फा. झन्ह.

ट.

टकोरो. सं. टंकार.
 टंकशाळ. सं. टङ्कशाळा.
 टांक. सं. टंक.
 टिप्पण. सं. टिप्पनी.
 टीटोडी. सं. टिट्ठिभ.
 टीलुं. सं. तिलकं.
 टुंकारो. सं. त्वंकार.

ठ.

ठड्डो. सं. ठड्ढरी.

ठळियो. सं. अष्टीलिका.

ठाकोर, ठाकोरजी, }
ठकराणी, ठक्कर, } सं. ठक्कुर.
ठकरात, ठकराई,
ठाकरडो.

ठाम. सं. स्थान.

ठावको. सं. स्थावक.

ड.

डकाळ, दुकाळ. सं. दुष्काल.

डाकण. सं. डाकिनी.

डाघो. फा. दाग.

डाभ. सं. दर्भ.

डाली. सं. डलक. छाव, रकावी.

डेहली, डेहलुं. सं. देहली.

डोळी. सं. दोली.

ढ.

ढाल. सं.

ढीलुं. सं. शिथिल.

ढुंकडुं. सं. ढौक्=पासे आवतुं.

ढोंग. सं. दंभ.

ढोर. सं. धुर्य.

ढोल. सं.

त.

तक्तो. फा. तख्तह्.

तकरार. अ. तक्रार.

तकलदी. अ. तक्लीदी.

तकसीर. अ.

तकादो. अ. तकादा.

तकियो. फा. तकियह्.

तख्त. फा.

तंग. फा.

नगाहं. फा. तगारह्.

तगावी. अ. तकावी.

तजवीज. अ. तजवीझ.

तणखलुं. सं. तृण.

तदबीर. अ.

तनदुरस्ती. फा. तन्दुरुस्ती.

तपसील. अ. तफसील.

तपास. अ. तफह्हुस.

तफावत अ. तफावुत.

तबीअत. अ.

तबेलो. अ. तबीलह्.

तमाम. अ.

तमाचो. फा. तमाचह्.

तमाशो. अ. तमाशा.

तम्बूरो. तुर्की. तम्बूरा.

तम्बोळ. सं. ताम्बूल.

तम्मर. सं. तिमिर.

तरकारी. सं.

तरजुमो. अ. तर्जुमह्.

तरफ. अ. तर्फ.

तरस. सं. तृषा.

तरवार. सं. तरवारि, तलवारण.

तल. सं. तिल.

तलब-प. अ. तलब्.

तलाक. अ.

तलास. अ. तलाश्.

तवंगर. फा.

तवारीख. अ.

तसु. अ. तसूज्.

तहकुव. अ. तवकुफ.

तहनामुं. फा. तयनामा. तय. अ.

नामा. फा.

तब्बाव. सं. तडाग.

तब्बियुं, तब्बी, } सं. तल.
तब्बेटी, तब्बाई. }

ताक, तराक. सं. तर्कु.

ताकुं. अ. ताकह्.

ताजगी, ताजुं. फा. ताझगी, ताझह्.

ताजवुं. फा. तराझू.

ताजाकलम. फा. ताझकलम.

ताजुव. अ. तअज्जुव्.

ताड. सं. ताल.

तांनुं. सं. ताम्र.

ताबूत. अ.

ताबेदार. अ. ताबे. अ. दार. फा.

प्रत्यय.

तार. सं.

तारीख. अ.

तारीफ. अ.

तालुको. अ. तअल्लुका.

तालेम. फा. तालीम.

तालेवंत, तालेवर, ताले. अ. मंद. फा.;

ताले. अ. वर. फा.

तावीज. अ. तअवीझ.

तासक. अ. तश्क.

तासीर. अ.

तांसुं. अ. तासा.

ताब्बुं. सं. तालु.

ताब्बी. सं. ताल.

ताब्बुं. सं. तालकं.

तीखुं. सं. तिकं.

तीज. सं. तृतीया.

तीतर. सं. तित्तिर.

तीर. फा.

तुं. सं. ल्वम्.

तुकम. फा. तुळम.

तुंबडी. सं. तुम्बिका.

तुरत. सं. त्वरित.

तुवर. सं. तुवरी.

तूराई. सं. तूरी.

तूरुं. सं. तुवर.

तेजाव. फा. तेझाव.

तेनात. अ. तईनात.

तेल. सं. तैल.

तैथार. अ.

तोछडुं. सं. तुच्छ.

तोप. तुर्की.

तोफा. अ. तुह्फह्.

तोफान. अ. तूफान.

तोबा. अ. तौबह्.

तोरो. अ. तुरह्.

तोशाखानुं. फा. तोशक्खाना.

तोहमत. अ. तुह्मत.

थ.

थर. सं. स्तर. स्तृ धा.

थळ. सं. स्थल.

थान. सं. स्तन.

थोडुं. सं. स्तोकम्. प्रा. थुक्कम्.

द.

दगदगो. फा. दगदगह्.

दगलबाज, दगो. फा. दगलबाझ,

दगा.

दफतर. फा. दफूतर.

दम. फा.

दरकार. फा.

दरखास. फा. दरख्वास्त.

दरघा. फा. दर्गाह्.

दरजी. फा. दरझी.

दरजो. अ. दरजह्.

दरद. फा. दर्द.

दरबार. फा. दर्बार.

दरमायो. फा. दर्माहा.

दरमियान. फा. दर्मियान.

दरवाजो. फा. दर्वाझह्.

दरवान. फा. दर्वान.

दरवेश. फा. दर्वेश.

दरिआफ. फा. दर्याफूत.

दरियो. फा. दर्या.

दरो. सं. दूर्वा.

दलील. अ.

दसकत. फा. दस्तखत.

दस्त. फा.

दस्तावेज. फा. दस्तआवेझ.

दस्तूर. फा.

दर्ही. सं. दधि.

दळदर. सं. दरिद्र.

दाखल. अ. दाखिल.

दाडम. सं. दाडिम, डालिम.

दाढ. सं. दाढा.

दाढी. सं. दाढिका.

दाणो. फा. दानह्.

दातरडुं. सं. दात्रे.

दां. सं. दंत.

दादर. सं. दद्रु. = दराज.

दाद. फा.

दानो. फा. दाना.

दाबडी, दाबडो, दाभलो-ली. अ.

दब्बह्.

दारु. फा.

दावो. अ. दाभवा.

दासी.* सं.

दाळ. सं. दल.

दिएर. सं. देवर.

दिवाचो. फा. दीवाचह्.

दिल. फा.

दिलगीर. फा.

दीवान. फा.

* गुजराती शब्दोमां स होय नेमां इ के य मळवाथी तालु श थायछे. जेमके डोसो, डोशी, मासो, माशी, पीरसो, पीरशुं. परंतु शुद्ध संस्कृत शब्दोने ए नियम लागु पडनो नथी.

दीवाल. फा. दीवार.
 दुकान. अ. दुकान.
 दुनिया. अ. दुन्या.
 दुरस्त. फा. दुरुस्त.
 दुवा. अ. दुआह्.
 दुश्मन. फा.
 दुशालो. फा. दोशालह्.
 दुध. सं. दुग्ध.
 दुबळं. सं. दुर्बल.
 दूरबीन. फा.
 देदार. फा. दीदार.
 देवदार. सं. देवदारु.
 देवल. सं. देवालय.
 देहेशत. अ. दहशत.
 दोजख. फा. दोझख.
 दोरी, दोरडुं. सं. दोरक.
 दोलत. अ. दौलत.
 दोस्तदार. फा.

ध.

धजा. सं. ध्वजा.
 धणी. सं. धनी.
 धंतूरो. सं. धतूर.
 धान. सं. धान्य.
 धूळ. सं. धूलि.

न.

नकल. अ. नक़्क़.
 नक़्शो. अ. नक्शह्.
 नकीब. अ.

नखरा. अ. नखरह्.
 नखोद. सं. निषूद.
 नगद-दी. अ. नक्द.=रोकड.
 नगीन. फा.
 नजदीक. फा. नसदीक.
 नजर, नजरकेद. अ. नज़, नज़-
 केद.
 नजलो. अ. नज़लह्.
 नजिस. अ.
 नठाहं. सं. नष्ट.
 नठोर. सं. निष्ठुर.
 नणन्द. सं. ननांद.
 नथी. सं. न+अस्ति=नास्ति.
 नफफट. सं. निस्त्रप. अ. नफर.
 नफो. अ. नफअ.
 नवळुं. सं. निर्बल.
 नमार. सं. नीवार.
 नमूनो. फा. नमूनह्.
 नरम. फा. नर्म.
 नवराश. सं. निवृत्ति.
 नवरुं. सं. निवृत्त.
 नवाब. अ. नव्वाब.
 नवीसन्दो. फा. नवीसिंदह्.
 नवुं. सं. नवं.
 नस. सं. स्नसा.
 नसियत. अ. नसीहत.
 नसीब. अरबी.
 नस्तर. फारसी. नीस्तर.
 नहर, नहेर. अ. नह्.

नळी, } सं. नालिका.
 नळीजं, माळ. }
 नाक. सं. नक्र.
 नाखुदा. फा.
 नाखुश. फा.
 नागुं. सं. नग्रं.
 नाजर. अ. नाशिर.
 नाजुक. फा. नाझुक.
 नाणुं. सं. नाणकं.
 नात. सं. ज्ञाति.
 नादार. फा.
 नादान. फा.
 नापीक. सं. नापित.
 नाफरमानी. फा. नाफर्मानी.
 नावूद. फा.
 नामदार. फा.
 नामवर. फा.
 नायब. अ. नायिब.
 नारंगी. सं. नारंग.
 नासूर. अ.
 निघा. फा.
 निरख. फा. निख.
 निशान. फा.
 निस्वत. अ.
 निसासो. सं. निश्वासः.
 नीम. सं. नियम.
 नीमे. फा. नीमा.
 नुकसान. अ. नुक्सान.
 नूर. अ.

नेक. फा.
 नेण. सं. नयन.
 नेह. सं. स्नेह.
 नोक. फा.
 नोकर. फा. नौकर.
 नोम. सं. नवमी.
 नोळियो. सं. नकुल.
 प.
 पखवाडियुं. सं. पक्षवार.
 पखाल. सं. पयःखल.
 पग. सं. पद. पाद.
 पछी. सं. पश्चात्.
 पंजब. फा. पंज (पांच) + आब.
 पंजो. फा. पंजह्.
 पडछायो. सं. प्रतिछाया.
 पडोशी. सं. प्रतिवासी.
 पतीज. सं. प्रतीत, प्रत्यय.
 पत्तो. सं. पत्रक.
 पत्थर. सं. प्रस्तर.
 पंदर. सं. पंचदश.
 पनो. सं. परिणाह.
 पर. फा. = पीछां.
 परगणुं. फा. पर्गना.
 परनाळ. सं. प्रणालिका.
 परव. सं. प्रपा. = मुसाफरोने पाणी
 पावानी जग्या.
 परवरशी. फा. पर्वरिशी.
 परवा. फा. पर्वा.
 परवानो. फा. पर्वानह्.

परवाळुं. सं. प्रवाल.
 परसेवो. सं. प्रस्वेद.
 परहेज. फा. पर्हेझ.
 पराणे. सं. प्रायेण.
 परोणो. सं. प्राहुण, प्राघुण.
 परार. सं. परारि.
 पराळ. सं. पलाल.
 पलक. सं. पल.
 पलंग. सं. पर्यंक, पल्यंक.
 पलटण. फ्रेंच. बटालीओं.
 पलाण. सं. पल्यान.
 पसंद. फा.
 पस्तावो. सं. पश्चात्ताप.
 पेहरो. सं. प्रहर. फा. पहर.
 पहोर. सं. प्रहर.
 पहोरेगीर. फा. पहरगीर.
 पळियां. सं. पलित.
 पळी. सं. पालिका.
 पांख. सं. पक्ष.
 पांगळुं. सं. पंगु.
 पांजरे. सं. पिंजर.
 पा. सं. पाद.
 पाखर. सं. प्रक्षर.
 पाखंड. सं. पाषंड.
 पाजी. फा.
 पाटो (लूगडानो). सं. पट्टः.
 पाणी. सं. पानीयं.
 पादर. सं. पद.
 पादशाह. फा.

पान. सं. पर्ण.
 पानो. सं. प्रस्नव.
 पापड. सं. पर्पट.
 पायगा. फा.
 पायजामो. फा. पायजामह.
 पारसमणी. सं. स्पर्शमणि.
 पारेवुं. सं. पारावत.
 पारो. सं. पारद.
 पालव. सं. पलव.
 पावडी. सं. पादुका.
 पासे. सं. पार्श्व.
 पासो. सं. पाशक.
 पीछ. सं. पिच्छ.
 पीठ. पूठुं. सं. पृष्ठ.
 पीठी. सं. पिष्टं. लोट.
 पीप. पोर्तु. पीपा. पाणी भरवानुं.
 पुख्त. फा.
 पुराणी. सं. पौराणिक.
 पुस्तो. फा. पुस्तह.
 पूछडुं. सं. पुच्छ.
 पूजाराधे. सं. पूज्याराध्य.
 पूंजी, पूंजो. सं. पुंज.
 पून. सं. पुण्य.
 पूनेम. सं. पूर्णमा.
 पूमडुं. फा. पुम्बा.
 पैगम्बर. फा. पैगंबर.
 पेच. फा.
 पेजार. फा. पैझार.
 पेंडो. सं. पिंड.

पेदास. फा. पैदाइश.
 पेलवान. फा. प्हेलवान.
 पेशवा. फा. पेश्वा. पेश=आगळ.
 पेशाब. फा.
 पेशो. फा. पेशह्.
 पेस्तर. फा. पेइतर.
 पोइश. सं. पइय.
 पोटलुं—ला—ली. सं. पोटलिका.
 पोलाद. फा. पौलाद.
 पोशाक. फा.
 पोळ. सं. प्रतोळी.
 पोळी. सं. पोलिका.
 प्याज. फा.
 प्यादो. फा. प्यादह्.
 प्यालो. फा. प्यालह्.
 प्रगळ. सं. प्रगल्भ.
 फ.
 फक्त. अ. फकत.
 फकीर. अ.
 फजेती. अ. फझीहती.
 फटकडी. सं. स्फटी.
 फडनवीस. फा. फर्दनवीस. फर्द. अ.
 नवीस. फा.
 फणस. सं. पनस.
 फतेह. अ. फत्ह.
 फना. अ.
 फरक. अ. फर्क.
 फरज. फा. फर्ज.
 फरजन. फा. फर्जन्द.

फरद. अ. फर्द.
 फरमान. फा. फर्मान.
 फरसबंदी. फा. फर्शबंदी. फर्श. अ.
 बंदी. फा.
 फरसी. सं. परशु.
 फरास. अ. फर्श.
 फराळ. सं. फलाहार.
 फर्याद. फा.
 फरेब. फा.
 फरेस्तो. फा. फरिश्तह्.
 फलंग. सं. प्लवन. प्लव् धा.
 फलाणुं. अ. फुलान.
 फस. अ. फस्द.
 फसल. अ. फस्ल.
 फागण. सं. फाल्गुन.
 फाजल. अ. फाझिल.
 फानस. फा. फान्स.
 फाम. अ. फह्म.
 फायदो. अ. फायदह्.
 फारक. अ. फारिग.
 फारगती. अ. फारिगुखती.
 फिकर. अ. फिक्र.
 फिदा. अ.
 फिरंगी. फ्रांक उपरथी.
 फिसाद. अ. फसाद.
 फुदनो. फा. फुदीना.
 फुरजो. अ. फुर्झह्.
 फुरसद. अ. फुर्सत.
 फेण. सं. फणा.

फेफसां. सं. फुफ्फुस.
फेरिस्त. अ. फिहिस्त.
फेल. अ. फिअल.
फौज. अ. फौज.
फोफळ. सं. पूगफल.

ब.

बकरो. सं. बर्करः.
बकाल. अ. बक्राल.
बक्षी. फा. बख्शी.
बक्षिस. फा. बख्शिश.
बखतर. फा. बक्रतर.
बखील. अ.
बख्त. फा.
बगलो. सं. बक.
बगामुं. सं. विकास.
बगीचो. फा. बागीचह्.
बच्चुं, बच्चो. सं. बत्स.
बजार. फा. बाझार.
बंड. सं. खंडन.
बंद. फा.
बंदी. फा.
बंदीखानुं. फा. बंदीखानह्.
बंदो. फा. बंदह्.
बंदोबस्त. फा.
बरकत. अ.
बरखास. फा. बख्वास्त.
बरतरफ. फा. बरतर्फ. बर. फा. तर्फ. अ.
बरदास्त. फा.
बरफ, बरफी. फा. बर्फ, बर्फी.

बरवाद. फा. बर्वाद.
बराबर. फा.
बलके. फा. बल्के.
बला. अ.
बस. फा.
बळद. सं. बलीवर्द्ध.
बहादुर. फा.
बहार. फा. = खीलवुं.
बहाल. फा. ब. फा. हाल. अ.
बाग. फा.
बाजी. फा. बाझी.
बाजीगर. फा. बाझीगर.
बाजू. फा. बाझू.
बाजूबंद. सं. बाहुबंद.
बाजे. अ. बाझे.
बातल. अ. बातिल.
बाद. फा.
बाब. अ.
बाबत. फा.
बामदाद. फा. बाम्दाद.
बार (बंदूकनो). फा.
बार. सं. द्वादश.
बारणुं. सं. बार.
बार्कस. फा. बार्केश.
बारगीर. फा. बार्गीर.
बारदान. फारशी. बादान.
बारनशी. फा. बारानवीसी.
बारीक. फा.
बिन. = दीकरो. अ.

बियाबान. फा.
 बिलकुल. अ.
 बिलोर. फा. बिलौर.
 बी, बीयुं. सं. बीजं.
 बीमार. फा.
 बुजरग. फा. बुझुर्ग.
 बुनियात. फा. बुन्याद.
 बुलाख. अ. बुलाक.
 बेत. फा. बैत.
 बेन. सं. भागिनी.
 बेरूं. सं. बधिर.
 बेलाशक. अ. बिलाशक.
 बेवकूफ. अ. बेवकूफ. बे. फा. बुकूफ. अ.
 बेश. फा.
 बेहेस्त. फा. बहिश्त.
 बैरी, बैरूं, बायडी. सं. भार्या.
 बो. फा.
 बोखार. अ. बुखार.
 बोरडी. सं. बदरी.
 ब्यान. फा. बयान.

भ.

भञ्जी. सं. भृष्टि.
 भंडार. सं. भांडागार.
 भतरीजो. सं. भ्रातृज.
 भभूत-ती. सं. विभूति.
 भांग. सं. भंगा.
 भांड. सं. भंड.
 भांडु. सं. बेधु.
 भांय. सं. भूमि.

भाई. सं. भ्रातृ.
 भाएग. सं. भाग्य.
 भाड. सं. भ्राष्ट्र.
 भाडुं. सं. भाटकं.
 भाणो, भाणेज. सं. भागिनेय-यी.
 भात. सं. भक्त=राधेला चोखा.
 भालो. सं. भल.
 भींत. सं. भित्ति.
 भील. सं. भिल.
 भूख. सं. बुभुक्षा. भुज् धातु.
 भूड. सं. भूदार.
 भेंस. सं. महिषी.
 भोजाई. सं. भ्रातृजाया.

म.

मखमल. फा. मखमल.
 मग. सं. मुद्ग.
 मगजी. फा. मग्जी.
 मगदळिया. सं. मुद्गर.
 मगदूर. अ. मक्दूर.
 मगन. सं. मय.
 मगरूर, मगरूब. अ. मग्ूर.
 मच्छर. सं. मत्सर.
 मंछा. सं. मनीषा.
 मजकूर. अ. मझकूर.
 मजबूत. अ. मझबूत.
 मजमुदार. अ. मजमु. अ. दार. फा.
 प्रत्यय.
 मजल, मंजल. अ. मंझिल.
 मजहब. अ. मझहब.

मजाक. अ. मझाह. हिं. मझाख.
 मजीठ. सं. मंजिष्ठ.
 मजूर. फा. मझदूर.
 मंजूर. अ. मंझूर.
 मता. अ. मताअ.
 मतुं. सं. मतं.
 मथाळुं, मथोडुं. माथुं जुवो.
 मदत, मदद. अ. मदद.
 मनसूबो. अ. मन्सूबह्.
 मना. अ. मनआ.
 मनाई. अ. मनही.
 मनारो. अ. मिनारह्.
 मफत. फा. मुफ्त.
 मरज. अ. मर्झ.
 मरजाद. सं. मर्याद.
 मरजी. अ. मर्झी.
 मरद. फा. मर्द.
 मरतबो. अ. मर्तबह्.
 मरामत. अ. मरमत.
 मरी. सं. मरीच.
 मल. सं. मल.
 मलम. फा. मर्हम.
 मलीदो. फा. मालीदह्.
 मश.=बानुं. सं. मिष.
 मशक. फा. मश्क.
 मशगूल. अ. मश्गूल.
 मशरू. अ. मश्रूअ.
 मशहूर. अ. मशहूर.
 मशाल. अ. मशअल.

मश्करी. अ. मस्खरी.
 मसनद. अ. मस्नद.
 मसलहत. अ. मस्लिहत.
 मसाण. सं. इमशान.
 मसालो. अ. मसालिह्.
 मसीद. अ. मस्जिद.
 मस्तान, मस्ती. फा. मस्त.
 महकूब. अ. मौकूफ.
 महाल. अ.
 महावत. सं. महामात्र.
 महिनो. फा. माह्यानह्.
 मा. सं. मातृ.
 मांकडुं. सं. मर्कट.
 मांकण. सं. मत्कुण.
 माखी. सं. माक्षिका.
 माग. सं. मार्ग.
 मांचो. सं. मंच.
 माछलुं, माछली. सं. मत्स्य.
 मांजर. सं. मार्जार= बिलाडी.
 मांजर. सं. मंजरी.
 माजी. अ. माझी.
 माझम. अ. मुअझम=मानवत.
 माझून=घेन चडे तेवो खावानो
 पाक.
 माटी, मटोडी. सं. मृत्तिका.
 मांटी, माटी, माटीडो. सं. मंतु.
 माणस. सं. मनुष्य.
 माणेक. सं. माणिक्य.
 मातबर. अ. मुअतबर.

माथुं. सं. मस्तं.
 मांदगी. फा.
 मादा. फा.
 मादुं. सं. मंद.
 माफ. अ. मुआफ.
 माफक. अ. मुआफिक.
 मामलत. अ. मुआमलत.
 मामूल. अ. मअमूल.
 मामो, मामी, मामेरूं. सं. मामक.
 मारफत. अ. मअरफत.
 मारवाड. सं. मरुपाट.
 मालिक. अ.
 मालमता. अ.
 मालण. सं. मालिनी.
 मालूम. अ. मअलूम.
 माशूक. अ. मअशूक.
 मासलो. अ. मसअलह्.
 मासो. सं. माषः=तोल.
 माहित. अ. माहियत.
 माहे. फा. माहि.
 माहेर. अ. माहिर.
 मिजलस. अ. मजिलस.
 मिजबानी. फा. मेझबानी.
 मिजाज. अ. मिज्ञाज.
 मिजान. अ. मीज्ञान.
 मिनारो. अ. मिनारह्.
 मिरजा. फा. मीर्जा.
 मिल्कत. अ.
 मिसरी. अ. मिस्त्री.

मिसल. अ. मिस्ल.
 मिसाल. अ.
 मीनाकारी. फा.
 मुकरदमा. अ. मुकदमह्.
 मुकरर. अ. मुर्कर.
 मुकादम. अ. मुकदम.
 मुकाबलो. अ. मुकाबलह्.
 मुकाम. अ.
 मुखतेसर. फा. मुखतसर.
 मुखत्यार. फा. मुखतयार.
 मुडदुं. सं. मृतकं.
 मुतालिक. अ. मुतअलिक.
 मुत्सदी. अ. मुतसदी.
 मुदत. अ. मुदत.
 मुदाम. अ.
 मुद्दो. अ. मुद्दआ.
 मुनशी. अ. मुन्शी.
 मुनसफ, मुनसिफ. अ. मुन्सिफ.
 मुनीम. अ. मुनीव.
 मुबारक. अ.
 मुश्वी. अ.
 मुश्वो. अ. मुश्वा.
 मुर्वत. अ. मुर्व्वत.
 मुलतवी. अ. मुल्तवी.
 मुलाकात. अ.
 मुलाम. अ. मुलाइम.
 मुल्लां. अ. मुल्ला.
 मुश्केल. अ. मुश्किल.

मुसलमान. अ. मुस्लिममान. मु-
 स्लिम. अ. मान. फा. प्रत्यय.
 मुसळुं. सं. मुसलः.
 मुसाफरी. अ. मुसाफिरी.
 मूंजी. अ. मूंझी.
 मूगट. सं. मुकुट.
 मूगुं. सं. मूकं.
 मूजव. अ. मूजिव.
 मूठ. सं. मुष्टि.
 मूतर. सं. मूत्र.
 मूळ. सं. मूल.
 मेज. फा. मेझ.
 मेढो. सं. मेघः.
 मेदान. अ. मैदान.
 मेल. सं. मल.
 मेवो. फा. मेवह्.
 मेह. सं. मेघ.
 मेहेताव. फा. मह्ताव.
 मेहेमान. फा. मिहमान.
 मेहेर. फा. मिह्.
 मेहेरबानी. फा. मिह्बानी.
 मेहेराव. अ. मिहराव.
 मेहेल. अ. महल.
 मेहेसूल. अ. महसूल.
 मैयत. अ. मैयित.
 मों, म्हो. सं. मुख.
 मोकूफ. अ. मौकूफ.
 मोगरी. सं. मुद्गर=हथोडी.
 मोगरा, सं. मुकुर. प्रा. मुग्गारी.

मोघम. अ. मुबहम.
 मोघुं. सं. महाघं.
 मौज. अ. मौज.
 मौजां. फा. मौझह्. पहेरवानां.
 मौजां. अ. मौज. दरियानां.
 मौजूद. अ. मौजूद.
 मौजे. अ. मौझअ.
 मोत. अ. मौत.
 मोती. सं. मौक्तिक.
 मोम. फा.
 मोर. सं. मयूर.
 मोरचो. फा. मोर्चह्.
 मोरली. सं. मुरली.
 मोलवी. अ. मौलवी.
 मोसल. अ. मुहस्सिल.
 मोहोबत. फा. महच्चत.
 मोहोर. फा. मुन्ह=नाणुं.
 मोहोरम. अ. मुहर्म.
 मोहोरुं. फा. मुहरह्.
 य.

या. फा.
 याद. फा.
 याने. फा. यअनी.
 यार. फा.
 याळ. फा. अयाल.
 र.
 रकम. अ. रक्म.
 रकावी. अ. रिकावी
 रगत. सं. रक्त.

रंगरेज. फा. रंगेश.
 रंगीन. फा.
 रजक. अ. रिश्क.
 रत. सं. ऋतु.
 रतल. अ.
 रती. सं. रक्तिका.
 रद. अ. रह.
 रन्धो. फा. रंदह.
 रफु. अ.
 रमळ. अ. रमल.
 रमूज. अ. रमूझ.
 रवानगी. फा.
 रवेस. फा. रविश.
 रवैयो. फा. रवैयह.
 रसी, रास. सं. रश्मि.
 रस्तो. फा. रास्तह.
 राई. सं. राजिका.
 राखस. सं. राक्षस.
 राजी, राजीनामुं. अ. राझी, राझी-
 नामह. राझी अ. नामह फा.
 राणी. सं. राज्ञी.
 रात. सं. रात्रि.
 रातब. अ. रातिब.
 रातुं. सं. रक्तं.
 रान. सं. अरण्य.
 रास्त. फा.
 राह, राहदारी. फा.
 रिवाज. अ.
 रुख. सं. ऋक्ष.

रुवां. सं. रोमन्.
 रुश्चत. अ.
 रुबरू. फा. रूबरू.
 रूमाल. फा.
 रूह. अ.=आत्मा.
 रेखतो. फा. रेखतह.
 रेच. सं. रेचनं.
 रेजो. फा. रेझह.
 रेंट. सं. अरघट्ट.
 रेण-न. सं. रजनी.
 रेफ. सं. (°)
 रेशम. फा.
 रोज. फा. रोझ.
 रोनक. फा.
 रोब. अ. रुअब.
 रोशनाई. फा. रोश्नाई.
 ल.
 लखपति. सं. लक्षपति.
 लगन. सं. लग्न.
 लंगर. फा.
 लगाम. फा.
 लवाजम. अ. लवाश्मि.
 लवाद. अ. लवाझ.
 लश्कर. फा.
 लाकडी. सं. लगुडिका.
 लाख. सं. लाक्षा.
 लाख. सं. लक्ष.=सौ हजार.
 लांग. सं. लंक. एक प्रकारनुं धान्य.
 लाज. सं. लज्जा.

लाडु. सं. लड्डुकं.
 लांबु. सं. लंब.
 लायक. अ. लाइक.
 लाल. फा.
 लालच. सं. लालसा.
 लाभो. सं. लाभ.
 लाळ. सं. लाला.
 लूंगी. फा.
 लूण. सं. लवण.
 लेजत. अ. लइजत.
 लेजो. अ. लह्जह्.
 लेबास. अ. लिबास.
 लोहडुं, लोहुं. सं. लोहक.
 व.
 वइद, वैद. सं. वैद्य.
 वकरो. सं. विक्रय.
 वकील, वकालत. अ. वकील,
 विकालत.
 वकुफ. अ. वुकुफ.
 वक्रर. अ. वकर.
 वखत. अ. वक्त.
 वखा, वाखो. अ. वाकिअह्.
 वखाण. सं. व्याख्यान.
 वखटुं, वड्डुटुं. सं. विसृष्ट.
 वगार. अ. वगैर.
 वगेरे. अ. वगैरह्.
 वजन. अ. वज्जन.
 वजीर. अ. वझीर.
 वड. सं. वट.

वडां. सं. वडा.
 वडील. सं. वृद्ध.
 वंडो. सं. वरंडः.
 वणज. सं. वाणिज्य.
 वतन. अ.
 वतीपात. सं. व्यतीपात.
 वंत्याक. सं. वृंताक.
 वदा, वदाई, विदाय. अ. वदाअ.
 वफादार. अ. वफा. अ. दार. फा.
 प्रत्यय.
 वरक-ख. अ. वर्क.
 वरत. सं. व्रत.
 वरत. सं. वरत्रा.=चामडानी पटी.
 वरवुं. सं. विरूपं.
 वरस. सं. वर्ष.
 वलंदो. हालंडसे उपरथी.
 वलदे. अ. वलदि.
 वसवसो. अ. वस्वसह्.
 वसीयत. अ.
 वसीलो. अ. वसीलह्.
 वमूल. अ. वुमूल.
 वहाण. सं. वहिनी.
 वहाणुं. सं. विभातं.
 वहालुं. सं. वलभं.
 वहु. सं. वधू.
 वहेम. अ. वह्म.
 वहेवार. सं. व्यवहार.
 वा. सं. वायु.
 वांक. सं. वक्र.

वाकेफ. अ. वाकिफ.
 वाघ. सं. व्याघ्र.
 वाघरी. सं. वागुरिक.
 वाछरडुं, वाछरूं. सं. वत्स.
 वाजवी. अ. वाजिबी.
 वाजुं. सं. वाद्य.
 वांझणी. सं. वन्ध्या.
 वांटो. सं. वंट.
 वाडी. सं. वाटिका.
 वाढो. सं. वेढः.
 वाणियो. सं. वाणिज्.
 वाणी. सं. वाणि.
 वात. सं. वार्ता.
 वांदर. सं. वानर.
 वान. सं. वर्ण.
 वाम. सं. व्याम.=माप.
 वामणुं. सं. वामन.
 वायज. अ. वाइज्ञ.
 वायदो. अ. वाइदह्.
 वारस. अ. वारिस.
 वारो. सं. वारः.
 वाल. सं. वातल. खावाना.
 वाल. सं. वल. तोल.
 वाली. अ.
 वांस. सं. वंश.
 वांसळी. सं. वंशिका.
 वांसलो. सं. वासिः.
 वांसो. सं. वंशः.
 विख. सं. विष.

विजळी. सं. विद्युत्.
 विटंबणा. सं. विडंबना.
 विलायत. अ.
 विवाह. सं.
 विषे. सं. विषये.
 विसामो. सं. विश्रामः.
 वेंगण. सं. वंगन.
 वेंत. सं. वितस्ति.
 वेपार. सं. व्यापार.
 वेर. सं. वैर.
 वेरागी. सं. वैरागी.
 वेलण. सं. वलनं.
 वेलो. सं. वल्ली.
 वेळु. सं. वालुका.
 श.
 शखस. अ. शख्स.
 शंखणी. सं. शंखिनी.
 शपत. सं. शपथ.
 शब. सं. शव.
 शरम. फा. शर्म.
 शराप. सं. शाप.
 शराब. अ.
 शरीक. अ.
 शरु, शुरु. अ. शुरुअ.
 शरे. अ. शरअ.
 शाकण. सं. शाकिनी.
 शाक. सं.
 शादी. फा.
 शाबाश. फा.

शामिल. अ.
 शाल. सं. शालि.=डांगर.
 शाल. फा.
 शाह. फा.
 शाहेदी. अ. शाहिद.
 शाहेर. अ. शाइर.
 शिकस्त. फा.
 शिकार. फा.
 शिखंड. सं. शिखरिणी.
 शिंगडुं. सं. शृंग.
 शिथल. सं. शिथिल.
 शियळ. सं. शील.
 शियाळ. सं. शृगाल.
 शियाळो. सं. शीतकालः.
 शिर. सं.
 शीकुं. सं. शिक्म्यं.
 शीरो. फा. शीरह्.
 शीष. सं. शीर्ष.
 शीसो. फा. शीशह्.
 शीळो. सं. शल्यः. एक जातनुं प्राणी.
 शुकन, सुकन. सं. शकुन.
 शुमार. फा.
 शेखीदार. फा. शेख. अ. दार. फा.
 प्रत्यय.
 शेज. सं. शय्या.
 शेठ. सं. श्रेष्ठ.
 शेतंज. फा. शत्रंज. सं. चतुरंग.
 शेतंजी. फा. शत्रंजी.
 शेतान. अ. शैतान.

शेतुर. अ. शह्तत.
 शेर. फा.=वाघ.
 शेरी, शेरडो. सं. शरणि.
 शेवाळ. सं. शेवाल.
 शेहेजोरी. फा. शहजोरी.
 शेहेनशाह. फा. शहन्शाह.
 शेहेर. फा. शह्.
 शेहे. फा. शह.
 शेख. अ. शौक.
 शोर. फा.
 श्रीफळ. सं. श्रीफल.

स.

संवत. सं. संवत्सर.
 सइ. सं. सौचि.
 सखत. फा. सख्त. सं. सक्त.
 सखावत. अ.
 सखुन. फा. सुखुन.
 सगडी, शगडी. सं. शकटी.
 संगीन. फा.
 संगेमर्मर. फा.
 सज. सं. सज्ज.
 सजा. फा. सज्ञा.
 सजात. सं. सुजात, सजात.
 संजोग. सं. संयोग.
 सडक. सं. सरक.
 सणगार. सं. शृंगार.
 सत. सं. सत्.
 सतजुग. सं. सत्ययुग.

सतम. फा. सितम्.
 सतर. अ. सत्र.
 सतार. फा. सितार.
 सतारो. फा. सितारह्.
 सदरहु. } अ. सद्र, सद्रुह्.
 सदर. }
 सदी. अ.
 सधाम. सं. स्वधाम.
 सन. अ.
 सनद. अ.
 सनेपात. सं. सन्निपात.
 सफर. अ. सफ्र.
 सफाई. अ.
 सफेत. फा. सुफेद. सं. श्वेत.
 सबक्र. अ.
 सबजी. फा. सबजी.
 सबब. अ.
 सबर, सबुर. अ. सत्र.
 सम, कसम. अ. कस्म.
 समण. सं. शमन.
 समणुं, शमणुं. सं. स्वप्न.
 समशेर. फा. सम्शेर.
 समसान. सं. श्मशान.
 समीसांज. सं. सायंसमय.
 समुं. सं. सम्यक्.
 समेत. सं.
 समेइ, समेदान. अ. शमअ, शमअ-
 दान. शमअ. अ. दान. फा. प्रत्यय.
 सरखुं. सं. सदृश.

सरजोरी. फा. सर्जोरी.
 सरंजाम. फा.
 सरत. सं. स्मृति.
 सरदी. फा. सर्दी. सं. शरद्.
 सरनशीन. फा. सार्निशीन.
 सरनामुं. फा. शर्नीमह्.
 सरपाव. फा. सरेपाव.
 सरबत. अ. शर्बत.
 सरभरा. फा. सर्वराह्.
 सरवस्व. सं. सर्वस्व.
 सरसव. सं. सर्पप.
 सरहद. फा. सहेद. सर्. फा. हद. अ.
 सराण. सं. शान.
 सराफ. अ. सर्फी.
 सरियाम. अ. शारिआम.
 सलंग. सं. सेलग्न.
 सलाम. अ.
 सलामत. अ.
 सलामी. अ.
 सलाह. अ.
 सलाट. सं. शिलाकुट्ट.
 सलुक. अ.
 सवा. सं. सपाद.
 सवाद. सं. स्वाद.
 सवाल. अ. सुवाल.
 सवार. फा. सुवार.
 ससरो. सं. श्वशुर.
 ससलुं. सं. शशक.
 सही. अ. सहीह्.

सळी, सळकडी. सं. शलाका.
 सळेखमा. सं. श्लेष्मा.
 सांई. सं. स्वामी.
 सांकडुं. सं. संकट.
 सांजळ. सं. शृंखला.
 सांज. सं. संध्या.
 सांड-ढ. सं. षंड.
 सांढशी. सं. सेंदशः.
 सांधो. सं. संधि.
 सांवेळुं. सं. शंख.
 साकर. सं. शर्करा.
 साख. सं. साक्ष्य.
 साग. सं. शाक.
 साचुं. सं. सत्यं.
 साज. सं. सज्ज.
 साजन. सं. सज्जन.
 साजिंदा. फा. साजिंदह्.
 साजीखार. सं. सर्जिकाधार.
 साजुं. सं. सज्ज.
 साटुं, सटो. सं. सट् आपवुं.
 साठ. सं. षष्ठि.
 साडा. सं. सार्द्ध.
 साडी. सं. साटि.
 साणुं, शाणुं. सं. स्वप्न.
 सात. सं. सप्त.
 सातु. सं. सक्तु.
 साथिओ. सं. स्वस्तिक.
 साद. सं. शब्द.
 साटुं. फा. सादह्.

सान. अ. शान.
 साप. सं. सर्प.
 सापण. सं. सर्पिणी.
 साफ. अ.
 सावर. सं. शम्बर.
 सावित. अ.
 सावु. अ. शत्रु.
 सामत-द. सं. सामन्त.
 सामळुं. सं. दयाम.
 सामान. फा.
 सामुं. सं. सन्मुख.
 सामो. सं. दयामक. प्रा. सामओ.
 सायर. सं. सागर.
 सारंगी. सं.
 सारवान. फा. सार्वान.
 साल. फा. साल=वरस. सं. शल्य.
 खाटलानुं.
 सालम. अ. सालव.
 सालस. अ. सलीस.
 साव. सं. सर्व.
 सावकुं. सं. सापत्न्यं.
 सावज. सं. श्रापद.
 सास. सं. श्वास.
 सासू. सं. श्वश्रू.
 साहाय. सं. सहाय्य.
 साहुडी, शाहुडी. सं. शलकी.
 साहेव. अ. साहिब.
 साळवी. सं. शालिक.
 साळी. सं. दयाली.

साळो. सं. झ्यालः.
 सिकलिंगर. अ. सैकलगर. सैकल
 अ. गर फा. प्रत्यय.
 सिक्रो. अ. सिक्रह्.
 सितारो. फा. सितारह्.
 सिपाई. फा. सिपाही.
 सिफारस. फा. सिफारिश.
 सिवंदी. फा. सिवंदी.
 सिरपेच. फा. सिर्पेच.
 सिरस्तेदार.) फा. सिरदतह्दार.
 सिरस्त्रो.) सिरदतह्.
 सिलेदार. फा. सलाह्दार.
 सिवाय. अ.
 सीनो. फा. सीनह्.
 सीम. सं. सीमा.
 सीरी. फा. शीरीनी.
 सीसुं. सं. सीसं.
 सुकान. अ. मुक्कान.
 सुखड. सं. श्रीखंड.
 सुद. शुद. सं. सुदि.
 सुन्नत. अ.
 सुरई. सं. मुरा.
 सुरंग. सं. मुरंगा.
 सुरमा. फा. मुर्मह्.
 मुरवाळ. अ.
 सुर्खा. फा.
 सुलतान. अ.
 सुलूक. अ.
 सुस्ती. फा.

सुंठ. सं. गुंठि.
 सुंड-ढ. सं. गुंडा.
 सूतर, सूतळी. सं. सूत्र.
 सूतार. सं. सूत्रधार.
 सून. सं. शून्य.
 सूनकार. सं. शून्यकार.
 सूपडुं. सं. शूर्प.
 सूत्रेदार. अ. सूत्रह्दार. सूबह् अ.
 दार फा. प्रत्यय.
 सूबो. अ. सूबह्.
 सुर. सं. स्वर.
 मूर. सं. शौर्य.
 मूरत. फा. =चेहेरो.
 सूळ. सं. शूल.
 सैथी. सं. सीमन्त.
 सेर, सेहेल. अ. सर.
 सो. सं. शत.
 सोईयाणी, सइयाणी. सं. साविका.
 सोगन. फा. सौगंद.
 सोगात. फा. सौगात.
 सोदागर. फा. सौदागर.
 सोदो. फा. सौदा=माल.
 सोनुं. सं. सुवर्ण.
 सोबत. अ. मुह्वत.
 सोभाग. सं. सौभाग्य.
 सोमल. फा. सुंनुल.
 सोय. सं. सूचि.
 सोवासण. सं. मुवासिनी.
 सोहाग. सं. सौभाग्य.

सोळ. सं. शोडश.

ह.

हक. अ. हक्क.

हकारं. सं. हक्कार.

हकीम. अ.

हकूमत. अ. हुकूमत.

हंगामो. फा. हंगाम.

हज. अ. हज्ज.

हजरत. अ. हिज्जर.

हजाम. अ. हज्जाम.

हजार. फा. हज़ार.

हजीरो. अ. हज़ीरह.

हजूर. अ. हुज़ूर.

हडताल. सं. हरिताल.

हथेली. सं. हस्ततल.

हद. अ. हद्द.

हपतो. फा. हफ्तह.

हव्सी. अ. हव्शी.

हमणा. सं. अथुना.

हमाम. अ. हम्माम.

हमाल. अ. हम्माल.

हमी. अ. हामी.

हमेल. अ. हमाइल.

हमेश. फा. हमेशह.

हयात. अ.

हर. फा.

हरगीज-स. फा. हर्गिज.

हरडे. सं. हरीतकी.

हरण. सं. हरिण.

हरदम. फा. हर्दम.

हरफ. अ. हर्फ.

हरराज. अ. हरीज.

हरस. सं. अर्श.

हराड, अराढ. सं. अष्टादश.

हराम. अ. हर्राम.

हरियाळु. सं. हरित.

हरीफ. अ.

हरोल. तुर्की. हरावल.

हलक. अ. हल्कह.

हलकारो. फा. हर्कारह.

हलवो. अ. हल्वा.

हलाक. अ.

हलाल. अ.

हवा. फा.

हवाइ. फा.

हवाडो. सं. आहाव.

हवाल. अ. अह्वाल.

हवेली. अ.

हसद. अ.

हांडी, हांल्ली. सं. हंडिका, हंडी.

हांसल. अ. हासिल.

हाक. सं. हक्क.

हाकम, हाकेम. अ. हाकिम.

हाजर. अ. हाशिर.

हाट. सं. हट्ट.

हाडकुं. सं. हड्ड.

हाथ. सं. हस्त.

हाथणी. सं. हास्तिनी.

हाथी. सं. हस्ती.

हाम. अ. हामी.

हाल. अ.

हालत. अ.

हालमस्त. हाल. अ. मस्त. फा.

हिकमत. अ. हिक्मत.

हिकायत. अ.

हिंग. सं. हिंगु.

हिंगळोक. सं. हिंगूल.

हिजरी. अ. हिजी.

हिंडोळा, सं. हिन्दोल.

हिम्मत. अ.

हिमायत. अ.

हिसाब. अ.

हिस्सो. अ. हिस्सह्.

हीक. सं. हिक्का.

हीण. सं. हीन.

हीरो. सं. हीरं.

हुं. सं. अहम्.

हुंडी. सं. हुंडिका.

हुंनुं. सं. उष्ण.

हुजत. अ. हुज्जत.

हुनर. फा.

हुरमत. अ. हुर्मत.

हुकम. अ. हुक्म.

हेड. सं. हडि.

हेडकी. सं. हेक्का.

हेचक. अ. हैचत.

हेमक. अ. अह्यक=गांडो.

हेरान. अ. हैरान.

हेवान. अ. हैवान.

हेवाल. अ. अह्वाल.

हैयुं. सं. हृदय.

होज. अ. हैज.

होठ. सं. ओठ.

होडी. सं. होड.

होदो. अ. उह्दह्.

होश. फा.

होशियार. फा.

होळी. सं. होलिका.

समाप्त.

